ΠΡΟΟΔΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ.

ΕΤΟΣ Α΄. ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι, τῇ 15/27 Ὀκτωβρίου 1889. ΑΡΙΘ. 18.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΝΑΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

Διορατικώτατος ἦν ὁ νοῦς Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου κατανοήσαντος ὅτι μόνον διὰ τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀρχῶν ἀγάπης καὶ ὁμονοίας, ἠδύνατο νὰ ἐπικρατήσῃ τῶν φατριῶν, καὶ τῆς ἑκάστοτε, εἴτε δι' ἐπαναστάσεων, εἴτε δι' ἐμφυλίων πολέμων ἐπιδρώσης ἐγωϊστικῆς φιλαρχίας τῶν ἰθυνόντων τότε τὰς ῥωμαϊκὰς λεγεῶνας στρατηγῶν· διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ στρατιωτικὴ ἐπικυριαρχία κατὰ τοσοῦτον κατέβαλλε τὴν πολιτικήν, ὥστε αὕτη ἁπλῆ σκιὰ κατήντησεν. Οἱ ῥωμαῖοι γερουσιασταὶ ἔφερον μὲν καὶ τότε τὴν ἱστορικὴν τήβεννον καὶ κατεῖχον τὰς ἑαυτῶν ἕδρας ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἀλλὰ δὲν παρίστων πλέον ἐκεῖ τοὺς σταθεροὺς ἐκείνους καὶ ὑπερηφάνους χαρακτῆρας τῶν ἀρχαίων χρόνων. Αἱ τυραννίαι τῶν Καισάρων καὶ αἱ συνωμοσίαι κατέστρεψαν καὶ παντελῶς ἐξηφάνισαν πρὸ πολλοῦ χρόνου καὶ τοὺς τελευταίους γόνους τῶν ἀρχαίων πατρικίων τῆς Ῥώμης, τῶν διακριθέντων διὰ τὰς ὑψηλὰς αὐτῶν ἀρετὰς καὶ τὸν μέγαν πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτα. Ἕκαστος στρατηγὸς ἀράμενος νίκην τινὰ ἐν τοῖς συνόροις τῆς ἀπεράντου ἐκείνης αὐτοκρατορίας καὶ δυνάμενος νὰ διαθέσῃ πολυπληθῆ στρατόν, ἐγκαταλείπων τὰς ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν κτηθείσας δάφνας ἤλαυνεν εἰς Ῥώμην, διότι ὠρέγετο τὰς δάφνας τῆς αὐτοκρατορίας, ὧν τὸ γέρας ἥρπαζε πολλάκις πρὸ τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἰσόδου αὐτοῦ. Τὴν ἀνώμαλον ταύτην κατάστασιν, τὴν προοιωνίζουσαν τὴν τελείαν τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας καταστροφήν, διὰ τῆς εὐφυοῦς αὐτοῦ καὶ δεξιᾶς πολιτικῆς διερρύθμισεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐπιβαλὼν διὰ Θεσπίσματος τὸν Χριστιανισμὸν ὡς ἐπίσημον Θρησκείαν τοῦ κράτους. [1]) Βεβαίως ἡ πρᾶξις αὕτη γενομένη ἐν ἐποχῇ, ἐν ᾗ ἅπαντες ἀπηλπίζοντο περὶ τῆς κοινωνικῆς σωτηρίας, ἦν ἔμπνευσις θείας Προνοίας, ἥτις, ὅπως κἂν ἐκτίθεται παρὰ τῶν ἱστορησάντων τὰ τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀναγνωρίζεται πάντοτε ὡς τοιαύτη, διότι οὐδεμία ἀνθρώπινος δύναμις, εἴτε πνευματική, εἴτε ὑλικὴ ἠδύνατο νὰ μετατρέψῃ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπὸ ἀπωλείας καὶ ὀλέθρου εἰς ἐποχὴν μεγαλείου καὶ δόξης τῆς ἀνθρωπότητος.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ Γ΄.

Τοιαύτη ἦν ἡ προηγηθεῖσα τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀστασία, ἀνωμαλία καὶ διαφθορά, ὡς καὶ ἡ διαδεχθεῖσα καὶ συνοδεύσασα τοῦτον ῥύθμισις· δι' ὃ συνεπὲς ἦν ἅμα τῇ ἀναρρήσει αὐτοῦ νὰ μελετήσῃ πρὸς ἀνάπλασιν ἰδίου τύπου ναοῦ, δι' οὗ, ἀποξενούμενος πλέον τῶν μέχρι τότε ἐν χρήσει, νὰ δύναται ἐν τῇ νέᾳ τοῦ τύπου μορφῇ νὰ συνάδῃ πρὸς τὰς θεμελιώδεις αὐτοῦ διατάξεις καὶ νὰ φέρῃ στοιχεῖα, δι' ὧν νὰ εἰκονίζῃ μὲν τοὺς τόπους τῆς προελεύσεως, ἐμφαίνῃ δὲ τὴν ἱστορικὴν αὐτοῦ καταγωγήν. Τούτων ἕνεκεν, εἰ καὶ ἐν τῷ τύπῳ τῶν χριστιανικῶν ναῶν ὡς ἀρχικὸν διάγραμμα τὸ τῶν βασιλικῶν ἐφηρμόσθη, ἐν τούτοις ἐν τῇ μετὰ ταῦτα διαρρυθμίσει καὶ τῇ ἐκ θεμελίων ἱδρύσει δύο κύριαι βάσεις ἐτέθησαν· ἐπὶ δὲ τῶν βάσεων τούτων ἐκανονίσθη τὸ πρῶτον αὐτῶν διάγραμμα. Αὗται δ' αἱ βάσεις ἐγένοντο, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐν Ἀνατολῇ τέχνη σφόδρα μεταποιηθεῖσα καί, οὕτως εἰπεῖν, τελείως ἀναμορφωθεῖσα παρὰ τῆς ἑλληνικῆς, ἥτις μετηνέγχθη ἐκεῖ διὰ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φωταυγάζοντος πανταχόσε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πολιτισμοῦ, τοῦ περικλείοντος πᾶσαν ἐπιστήμην καὶ τέχνην· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ ἱστορία, πρὸς ἣν ὁ χριστιανισμὸς ἀνέφερε τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ.

Ἀλλὰ πρὶν ἐπιληφθῶμεν τῆς ἀναλύσεως τοῦ γνησίου τύπου τῶν χριστιανικῶν ναῶν ὀφείλομεν νὰ μελετήσωμεν τὴν γενομένην ἐπὶ τῶν βασιλικῶν διαρρύθμισιν· διότι, εἰ καὶ ὁ Χριστιανισμὸς διὰ τὴν πλάσιν τοῦ τύπου τῶν ναῶν αὐτοῦ πρὸς ἑτέρας παραδόσεις καὶ χώρας ἀνέτρεξεν, ὅμως, ὡς ἐν τοῖς ἑπομένοις ὀψόμεθα, καὶ τοῦ ἀρχαίου ῥωμαϊκοῦ τύπου δὲν ἀπεξενώθη παντελῶς. Δι' ὃ κατὰ τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον τὸ διάγραμμα τῶν βασιλικῶν ληφθὲν ὡς βάσις, μετ' εὐχερείας διερρυθμίσθη καὶ ἡρμόσθη ταῖς λειτουργίαις τοῦ χριστιανικοῦ θρησκεύματος. Πρὸς τοῦτο τὸ μὲν βῆμα τῆς βασιλικῆς κατελήφθη παρὰ τοῦ ἱεροῦ, ὅ, εἴτε ἀπὸ τοῦ σχήματος, εἴτε ἀπὸ

[1]) Lebeau. Hist. d. bas-Emp. Τμ. Α΄, σ. 126. — Lact. de mort. persec. — Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. 10. κφ. 5. — Κώδηξ Ἰουστιν. Βιβλ. 2. τίτλ. 13. νομ. 21. — Noris, de num. Lic. κφ. 2 καὶ 5.

τῆς χρήσεως διαφόρως ἐκλήθη, οἷον, ἅγιον, ἁγίασμα, ἱερατεῖον, θυσιαστήριον, ἄδυτον, ἁψίς, κόγχη, ἐξέδρα, κυκλίον κτλ.[2]), ἔφερε δὲ σχῆμα κυκλικὸν ἢ πολύγωνον καὶ περιωρίζετο ὑπὸ λιθίνου τείχους, ἐν ᾧ διηνοίγοντο κόγχαι· ἐν δ' ἑκάστῃ αὐτῶν ἔκειτο ἕδρα δι' ἀνάπαυσιν τῶν παρεστηκότων τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τῷ προϊσταμένῳ ἱερέων, οὗ ὁ θρόνος ἢ ἡ ἕδρα ὑπερυψοῦτο τῶν ἄλλων καὶ ἔκειτο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἡμικυκλίου. Τὸ σύνολον τῶν ἑδρῶν τούτων ἀπεκαλεῖτο σύνθρονον (confessus). Τὴν δὲ τῶν παρέδρων θέσιν κατέλαβον οἱ ἱερουργοῦντες ἔνθα ἐτέθη καὶ τὸ θυσιαστήριον ἢ ἡ Ἁγία Τράπεζα, ἧς παραπλήρως εἴτε πρὸς δεξιὰ εἴτε πρὸς ἀριστερὰ ἔκειτο τὸ παρατραπέζιον ἢ ἡ πρόθεσις.[3]) Ἡ πρὸ τοῦ βήματος στοά, ἥτις ἐκαλεῖτο transepts ἢ σωλέας προεκτεθεῖσα ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ὡρίσθη διὰ τοὺς χοροὺς χωρισθεῖσα ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ διὰ κιγκλίδων ἢ κατάπετάσματος ἔχοντος τρεῖς εἰσόδους· κατὰ μέσον μὲν τὴν βασιλικὴν θύραν ἑκατέρωθεν δὲ τὰ ἀμφίθυρα.

Τὸ κενὸν τῶν πλαγίων στοῶν ἢ νηῶν κατελήφθη παρὰ τῶν πιστῶν· καὶ ἐν μὲν ταῖς δεξιόθεν κειμέναις συνηθροίζοντο οἱ ἄνδρες ἐν δὲ ταῖς ἀριστερόθεν αἱ γυναῖκες· ἔν τισιν ὅμως βασιλικαῖς, ἐν αἷς ὑπερέκειντο ἕτεραι στοαί, αὗται κατελαμβάνοντο ἐπίσης παρὰ γυναικῶν, δι' ὃ ἐκαλοῦντο γυναικεῖα, ὑπερῶα καὶ Triforia. Αἱ στοαὶ αὗται, πρὶν ἔτι ἐγερθῶσιν ἐκκλησίαι, ἐν ταῖς μοναῖς τῶν γυναικῶν ἐχρησίμευον, ἵνα κατὰ τὰς ἱερουργίας ἀθροίζωνται πρὸς ἀκρόασιν ἐν μὲν ταῖς δεξιόθεν αἱ ἱερωθεῖσαι παρθένοι ἐν δὲ ταῖς ἀριστερόθεν αἱ χῆραι. Ταῖς στοαῖς ταύταις μεταγενεστέρως προσετέθησαν ὁ Νάρθηξ ἢ πρόναος, ὅστις ἦν πλαγία στοὰ κειμένη πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ καὶ ὡρισμένη τοῖς κατηχουμένοις ἢ μετανοοῦσιν· ὡς καὶ τὸ αὔθριον ἢ αὔλειον ἢ αὐλὴ ἢ atrium ἢ area, ὅπερ ἦν ὀρθογώνιος περίβολος περιοριζόμενος μετὰ στοῶν, ἐν ᾧ ὑπῆρχον αἱ κρῆναι καὶ τὰ βαπτιστήρια. Τὸ αὔθριον, ὃ ἐστεγάσθη μετὰ ταῦτα, κατεῖχε τὴν ἐν ταῖς ῥωμαϊκαῖς βασιλικαῖς θέσιν τῆς ἀγορᾶς, ἐκοσμεῖτο δὲ μετὰ κιόνων, ὡς ἐπὶ πλεῖστον μόνον πρὸς τὰς τρεῖς αὐτοῦ πλευράς· ὅτε δὲ προσετίθεντο τοιοῦτοι καὶ παρὰ τῇ πρὸς τὸν Νάρθηκα, τότε τὰ διάστυλα ἐκλείοντο μετὰ διαφράγματος καὶ ἐσχηματίζετο οὕτω πρόδομος ἢ ἐξωνάρθηξ, ἐν ᾧ, ἐκκλησιάζοντο οἱ μετανοοῦντες.

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἦν ἡ διάταξις τοῦ διαγράμματος τῶν χριστιανικῶν ναῶν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν βασιλικῶν διαρρυθμίσει· ὅταν ὅμως οἱ Χριστιανοὶ κατέγιναν εἰς τὴν ἐκ βάθρων ἔγερσιν βασιλικῶν, ὡς εἰσὶν ἰδίως αἱ παρὰ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου οἰκοδομηθεῖσαι, ἐν αἷς καταλέγονται ἡ τοῦ Λατερανοῦ, ἡ τῆς Ἁγίας Ἀγνῆς, ἡ τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἡ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Παύλου, αἵτινες, διὰ τὸ σέβας ὃ οἱ Χριστιανοὶ ἔφερον τοῖς λειψάνοις τῶν ἑαυτῶν μαρτύρων, ἔκειντο ἐν τοῖς νεκροταφείοις, ἔνθα οὗτοι ἐτάφησαν, ἤτοι ἐκτὸς τῶν πόλεων· τότε οἱ ναοὶ ἠγείροντο συμφώνως ταῖς ἀποστολικαῖς διαταγαῖς,[4]) εἰς σχῆμα ἐπίμηκες καὶ πρὸς ἀνατολὰς τετραμμένον,[5]) ἁρμοδίως δὲ τοῖς τοῦ χριστιανισμοῦ λειτουργήμασιν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἄρχεται ἀναφαίνεσθαι κυρίως ὁ χαρακτὴρ τοῦ χριστιανικοῦ ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ τύπου, ὃς μετὰ ταῦτα διὰ τὴν εἰς Βυζάντιον ἐγκαθίδρυσιν τοῦ θρόνου τῆς ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἀπέληξεν εἰς τὸν Βυζαντινόν· ἀφ' οὗ κατόπιν παρήχθησαν αἱ βάσεις τοῦ Γοτθικοῦ ἢ τοῦ ὀρθῶς καλουμένου Ἐκκλησιαστικοῦ τῆς Δύσεως τύπου.

Εἰς τὸν Δ' λοιπὸν αἰῶνα ἀνάγεται ἡ πρώτη κατ' ἴδιον τύπον ἀνέγερσις χριστιανικῶν ναῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν Χριστιανισμὸν δὲν ἐχώριζε μέγα διάστημα ἀπὸ τῶν καταδιώξεων, ἃς ὑπέστη μέχρι τῆς ἰσχύος εἰς ἣν περιῆλθε, διὰ τοῦτο ἀδύνατον ἦν αὐτῷ νὰ παραγάγῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς συντετελεσμένον τύπον ναοῦ. Ὡς ἐκ τούτου οἱ πρῶτοι τῶν χριστιανῶν ἀρχιτέκτονες ἐπηρεάσθησαν ἐκ δύο σύναμα ἰδεῶν ἀντιθέτων πρὸς ἀλλήλας· ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τῶν δεδομένων ἤδη ἀρχῶν τῆς κλασικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἥτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διαχειριζομένη παρ' ἀμαθῶν τεκτόνων καὶ ἀνεξελέγκτως ἐφαρμοζομένη τελείως ἐξέπεσε τῆς ἀρχαίας αὐτῆς αἴγλης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τῶν ἐπιβαλομένων παρὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας θεσμῶν καὶ ἐπιταγῶν εἴς τε τὴν μόρφωσιν τοῦ διαγράμματος, ὡς καὶ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐπικόσμησιν τοῦ κτίσματος, ἀπαγορευομένου κατ' ἀρχὴν μετ' ἀπολύτου αὐστηρότητος δογματισμοῦ παντὸς τοῦ δυναμένου εἴτε τῇ παραστάσει εἴτε τῇ ἀλληγορίᾳ νὰ ἀναπολήσῃ τὴν καταπίπτουσαν τῶν εἰδώλων λατρείαν. Ὅθεν ἀπὸ τοιούτων ἀρχῶν ὁρμώμενοι οἱ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχιτέκτονες, οἵτινες, ὡς οἱ πλείονες τῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν ἑτέροις τῆς Αὐτοκρατορίας τόποις τὴν τέχνην ἐξασκούντων ἐγένοντο Ἕλληνες, ἠναγκάσθησαν νὰ τρέψωσι τὴν φαντασίαν αὐτῶν πρὸς ἕτερον ροῦν καὶ νὰ ἀναπλάσωσι νέον τινὰ τύπον, οὗ τὰ στοιχεῖα, καίτοι, οὕτως εἰπεῖν, ἐνυπάρχοντα ἐν τῇ ἑλληνορωμαϊκῇ τέχνῃ, ὅμως διετέλουν κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ σύμβολα χριστιανικῶν ἀλληγοριῶν· διότι ἦν ἀδύνατον αὐτοῖς νὰ πράξωσιν ἄλλως, ὡς μὴ ὑφισταμένων ἔτι πρωτοτύπων ὑποδειγμάτων. Τοὐντεῦθεν κατ' ἀρχὰς ἐπεδίωξαν καὶ κατέγιναν μόνον εἰς διαρρύθμισιν τῆς ἀρχαίας βασιλικῆς· πρῶτον μὲν ποικίλαντες τὸ διάγραμμα καὶ μορφώσαντες τοῦτο εἰς σχῆμα σταυροῦ, ὅν, ὡς ὀψόμεθα ἐν διαφόροις διαγράμμασι, πολυτρόπως ἐν τοῖς μετ' ἔπειτα χρόνοις μετεποίησαν· ποῦ μὲν ἰσομήκως καθ' ὅλους τοὺς βραχίονας ἢ κατὰ τοὺς δύο μόνον ἐπιμηκύναντες, ποῦ δὲ πολλοὺς ἅμα σταυροὺς προσθέσαντες, ποῦ πάλιν τὰ εὐθύγραμμα πρότερον τοῦ σταυροῦ ὅρια εἰς καμπυλοειδῆ μετατρέψαντες· δεύτερον δὲ ἕνεκεν τῆς ἐπικοσμήσεως ἐκλεκτισμόν τινα ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἑλληνορωμαϊκοῖς κοσμήμασι διενήργησαν καὶ ἐπιτηδείως πολλὰ τῆς εἰδωλολατρείας κοσμήματα καὶ πρόσωπα ὡς χριστιανικὰ σύμβολα καὶ ἀλληγορίας παρέστησαν, βοηθηθέντες ἐν τῷ παραδόξῳ τούτῳ ἀναβαπτισμῷ ἐκ τῆς ἀμαθείας ἐν ᾗ διετέλουν ἔτι εἰς τὰ θρησκείας αὐτῶν οἱ τῶν πρώτων αἰώνων χριστιανοί, ὡς καὶ τῆς ἐλαστικότητος τῶν δοξασιῶν πολλῶν ἐπισήμων χριστιανῶν, οἵτινες διετήρουν ἔτι ἐν τῷ βάθει τοῦ νοὸς ἴχνη τινὰ σεβασμοῦ, ἂν οὐχὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν, τοὐλάχιστον ὅμως πρὸς τὴν ἀπαράμιλλον ταύτης καλλιτεχνίαν. Ἐν γένει δὲ ἡ χριστιανικὴ τέχνη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐκυμαίνετο ἀορίστως προσφαύουσα καὶ δοκιμάζουσα διάφορα δομικῆς συστήματα καὶ ἀντιγράφουσα ἀκανονίστως καὶ ἀτέχνως πανταχόθεν, ὅπως κατορθώσῃ τὴν μόρφωσιν ὁριστικοῦ τινος τύπου. Ἡ δὲ τοῦ τύπου τούτου σχετικὴ ῥύθμισις δέον νὰ λογίζηται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης· διότι οἱ κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνας κρημνισθέντες παρὰ Διοκλητιανοῦ καὶ ἑτέρων διωκτῶν χριστιανικοὶ ναοὶ πόρρω ἀπεῖχον τοῦ χαρακτηρισθῆναι ὡς ἰδιαζούσης ἀρχιτεκτονικῆς μνημεῖα. Ὡς δὲ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀναφέρει,[6]) τοιούτους ναοὺς ἢ θυσιαστήρια ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἐν Βρεττανίᾳ ἀκόμη ἤγειρεν, ἔνθα πρῴμως οὗτος εἰσήχθη· διότι, λέγει οὗτος, „Κἀκεῖ ἐκκλησίαι καὶ θυσιαστήρια πεπήγασιν·“ ἔκφρασις δηλοῦσα ἐναργῶς, ὅτι αἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καλούμεναι ἐκκλησίαι ἦσαν τόποι συναθροίσεων, οὐχὶ δὲ ναῶν, ἀνθ' ὧν ὑπῆρχον τὰ θυσιαστήρια.

Περὶ τοῦ διαγράμματος τῶν Χριστιανικῶν ναῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος.

Οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Δ' αἰῶνος ἤρξαντο ἐγείρειν

[2]) Paulin Epist. XXI; — Valafrid. Strabo. lib. de Reb. Eccles. cap. VI; — Ἀνωνυμ. — Photius illius Descript.; — Gloss. Gr. Lat. Ἁγ. Ἱερώνυμ. βιβλ. Β'. Ἐπιστλ. π. Ἐφεσ. — Κασσιαν. Coll. XXIV. κ. VI. — Εὐσεβ. Ἱστορ. Ἐκκλησ.

[3]) Φ. Βαφείδου, Ἐκκλησ. Ἱστορ. Τμ. Α'. σ. 332. §. 89. 1. Κ/πολις. 1884.

[4]) Ἀποστολ. Διαταγ. 2, 5. —

[5]) Ἡ πρὸς ἀνατολὰς διάταξις δὲν ἐφηρμόσθη βεβαίως εἰς ναοὺς ἀπὸ εἰδωλολατρικῶν εἰς χριστιανικοὺς μεταποιηθέντας ἢ εἰς ἕτερά τινα ἀρχαιότερα κτίσματα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διαρρυθμισθέντα. Διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἔνια τῶν ἐν Βυζαντίῳ κτισμάτων, ἀρχαιότερα μὲν τῆς ὀθωμανικῆς ἐπικυριαρχίας, μὴ δὲ πρὸς ἀνατολὰς τὸ ἱερὸν ἔχοντα ἐμβάλλουσιν εἰς ἀπορίαν τοὺς ἀρχαιολογοῦντας περὶ τοῦ εἴδους αὐτῶν.

[6]) Χρυσοστ. Ὅτι Θεὸς ὁ Χριστός. Patrolog. ed. Paris.

τοὺς ναοὺς αὐτῶν συμφώνως ταῖς ἀποστολικαῖς διαταγαῖς, καθ' ἃς, ὁ ναὸς ἔδει ἦναι ἐπιμήκης, κατ' ἀνατολὰς τετραμμένος, νηΐ ἐοικώς· καίτοι ἔν τισι τῶν κτισμάτων αὐτῶν δὲν ἐφηρμόσθησαν καθ' ὁλοκληρίαν οἱ ὅροι οὗτοι, ὡς ἐν οἰκείοις τόποις ὑψόμεθα. Διήρουν δὲ τὸ γενικὸν τοῦ ναοῦ διάγραμμα εἰς τὰ ἑφεξῆς μέρη.

Α' εἰς τὰ Πρόθυρα· Β' εἰς τὸ Αὔλειον· Γ' εἰς τὸν Μέγαν Πρόναον ἢ Νάρθηκα· Δ' εἰς τὸν Ναὸν καὶ τὰς Νῆας μετὰ τῶν Χορῶν ἐν τῷ μέσῳ· Ε' εἰς τὸν Σωλέαν καὶ ΣΤ' εἰς τὴν Ἁψίδα.

Περὶ Προθύρων.

Τὰ Πρόθυρα, ἃ ἐκαλοῦντο ἐπίσης Νάρθης, Porche καὶ Vestibulum, προέκειντο τῆς εἰσόδου ἢ τῶν εἰσόδων τοῦ ναοῦ· ἐν μὲν τοῖς μεσημβρινοῖς κλίμασι περιβαλλόμενα μετὰ διεστώτων κιόνων πρὸς ἐλευθέραν τοῦ ἀέρος κυκλοφορίαν, ἐν δὲ τοῖς βορείοις τετειχισμένα πολλάκις καὶ οὕτωσὶ διακείμενα ὥστε ἀμύνεσθαι πρὸς τὰς τῶν ἐποχῶν ἀνωμαλίας. Ἐν τοῖς Προθύροις κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνας διέμενον οἱ κατηχούμενοι, οἱ μετανοοῦντες, οἱ δαιμονιδίμενοι, οἱ ἐθνικοὶ καὶ ἐν γένει πάντες οἱ τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ ἢ τῆς ἐν τῇ λατρείᾳ παραστάσεως ἀποκλυόμενοι, μόνον δ' ἐν ταῖς διδαχαῖς προσερχόμενοι. Ὅμως καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ νηπιοβαπτισμὸς ἐγενικεύθη, ἤτοι περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος,[7]) περιωρίσθη δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατηχουμένων τὰ Πρόθυρα δὲν ἠγείροντο πλέον ἀποκλειστικῶς μόνον πρὸ τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ ναοῦ, ἀλλ' ἀδιακρίτως καὶ πρὸ ἑτέρων, ἤτοι ὅπου ἐκρίνετο ἀνάγκη· δι' ὃ ἔκτοτε κατήντησαν ὡς ἁπλοῦν μόνον παράρτημα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον συνᾷδον καὶ πολλάκις μεταγενέστερον καὶ καθ' ὁλοκληρίαν διαφέρον τῷ ῥυθμῷ τοῦ ναοῦ. Ἐν πολλοῖς ἀρχαίοις ναοῖς εἰ καὶ τὰ Πρόθυρα διέφερον ἀπὸ τοῦ Προνάου, ἐν τούτοις οἱ τοῖχοι τοῦ ναοῦ προεκτείνονται ἄχρι τοῦ περιστυλίου τῶν Προθύρων καὶ περικλείουσι ταῦτα πλαγιόθεν. Οἱ τοῦ εἴδους τούτου ναοὶ ἐκαλοῦντο ψευδοπερίπτεροι, διότι, ἀντὶ ὡς τὰ περίπτερα νὰ περιβάλλωνται ἐκ πλαγίου μετὰ κιόνων ἔφερον μόνον παραστάδας προσκεκολημένας τῷ τοίχῳ. Τὰ ἀρχαῖα Πρόθυρα γενόμενα κατὰ μίμησιν τῶν ἑλληνικῶν προπύλων ἐσχηματίζοντο ἐκ κιόνων, ἐφ' ὧν, ἐξετείνετο ἐπιστύλιον· ὡς δ' εἰκάζεται ἐκ πολλῶν σωζομένων εἰκόνων αὐτῶν, ἐνίοτε περιεκλείοντο μετὰ καταπετασμάτων. Τῶν Προθύρων ὑπερέκειτο ὀροφή, ἐν ᾗ ἔκειντο τὰ τῶν κατηχουμένων διδασκαλεῖα· τὸ δὲ σύνθες διάγραμμα αὐτῶν ἦν παραλληλογραμμικόν· ἐγένοντο ὅμως καὶ ἡμικυκλικὰ πρόθυρα ἢ καὶ καμπυλοειδῆ περιβαλλόμενα ἐσωτερικῶς μετὰ μονοστίχου περιστυλίου καὶ ἐστεγασμένα διὰ τρούλλου. Ἔν τισι ναοῖς ἀνθ' ἑνὸς ἠγείροντο δύο Πρόθυρα ἢ ἐν μόνον μετὰ διπλοῦ πρὸς τὸ βάθος μήκους. Ἐκτὸς δὲ τῶν παρὰ τὴν πρόσοψιν κειμένων ὑπῆρχον καὶ δευτερεύοντα, δι' ὧν, ἀπὸ τῆς δημοσίας ὁδοῦ εἰσήρχοντο εἰς τὸ Αὔλειον, κείμενα κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ ναοῦ καὶ φέροντα πέπλους ἢ θυρόφυλλα· πιθανὸν δ' ἐστὶν ὅτι ταῦτα ἦσαν τὰ Ἀντιπρόθυρα. Πρὸ τῶν Προθύρων ἔκειντο βαθμίδες, ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν ἦν ὁρισμένος.

Περὶ Αὐλείου.

Τὸ Αὔλειον ἦν τετράγωνος αὐλὴ ἐκτεινομένη καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν πρόσοψιν τοῦ ναοῦ, ἐν ἀρχῇ μὲν ὕπαιθρος,[8]) εἶτα δ' ἐστεγασμένη καὶ περιβεβλημένη μετὰ στοῶν ἢ περιστυλίων, ὧν, ἐν τοῖς ἐπισήμοις ναοῖς ἁπαντῶσι μέχρι τεσσάρων.[9]) Ἡ προσκειμένη τῇ προσόψει τοῦ ναοῦ πλευρὰ ἦν τετειχισμένη περιέχουσα ἰσαρίθμους μόνον ταῖς ναυσὶ τοῦ ναοῦ εἰσόδους, αἵτινες ἐκαλοῦντο μέσαυλοι θῦραι.[10]) Ἔν τισι ναοῖς τὸ αὔλειον ἦν διόροφον· ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς ἰσογείου αὐλῆς ἢ ἑκατέρωθεν τοῦ κεντρικοῦ ἄξονος ἠγείροντο αἱ κρῆναι καὶ φιάλαι ἢ κολυμβεῖα χρησιμεύοντα, ὡς ἐθίζετο τότε, διὰ τὴν νίψιν τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν πρὸ τῆς ἐν τῷ ναῷ εἰσόδου· ὡς καὶ τὰ βαπτιστήρια, περὶ ὧν ἱστορήσομεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Τὸ αὔλειον ἔφερεν ἐπίσης καὶ ἕτερα ὀνόματα, ὡς Αὐλή,[11]) Αὔθριον, Αὔθρια,[12]) Atrium,[13]) Μεσαύλιον,[14]) Προπύλαια,[15]) Προτεμένισμα,[16]) Atrium implivium, Porticibus circumdatum, κτλ.

Αἱ δὲ κρῆναι καὶ αἱ φιάλαι ἦσαν, οὕτως εἰπεῖν, εὐρέα δοχεῖα ὕδατος, δεχόμενα τὸ ὕδωρ ἐκ δεξαμενῆς κειμένης περὶ τὸν ναὸν καὶ πληρουμένης ἐκ τῶν ἀπὸ στεγῶν ῥεόντων ὑδάτων, ἢ καὶ ἐξ ὑδραγωγῶν ὅταν ἡ δεξαμενὴ αὕτη ἦν μεγάλων διαστάσεων. Ἡ τέχνη κατέγινεν ὅπως κοσμήσῃ τὰς κρήνας ταύτας μετὰ πολλοῦ κόσμου ὡς κειμένας ἐν τῷ ὀμφαλῷ τοῦ αὐλείου καὶ ἑπομένως εἰς ἐπιδεικτικὴν θέσιν. Περὶ τοῦ κόσμου αὐτῶν Παῦλος ὁ Σιλλεντιάριος ὡς ἑξῆς ἀναφέρει.

„Μῆκεδανῆς δ' ἐρίτιμον ἐς ὄμφαλον ἵσταται αὐλῆς
„Εὐρυτάτη φιάλη τις ἰάσπιδος ἔκτομος ἄκρης.
„Ἔνθα ῥόος κελάδων ἀναπάλλεται ἠέρι πέμπειν
„Ὁλκὸν ὅλον παθέων ἐλατήριον κτλ.“ [17])

Αἱ φιάλαι ἐκοσμοῦντο ἐπίσης μετὰ φρεατικῶν στοῶν γύρωθεν καὶ ἀντὶ στροφίγγων ἐν ταῖς κομψοτέραις καὶ πολυτελεστέραις ἐτίθεντο μαρμάρινοι ἢ χαλκοῖ λέοντες ἢ ἕτερα ζῷα ἐκχέοντες ἀπὸ τῶν στομάτων αὐτῶν τὸ εἰς ἀπόνιψιν τοῦ λαοῦ ὕδωρ.[18]) Ἔν τισι δὲ αὐλείοις περιεκλείοντο μετὰ κιγκλίδων μεταλλίνων ἢ ξυλίνων καὶ ἐνίοτε ἐστεγάζοντο.[19])

Περὶ Μεγάλου Προνάου ἢ Νάρθηκος.

Ὁ Μέγας Πρόναος ἢ Νάρθηξ ὡς τὸ ὄνομα ἐμφαίνει ἔκειτο ἀμέσως πρὸ τοῦ ναοῦ κατέχων οἷαν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τῶν ἑλληνορωμαϊκῶν ναοῖς θέσιν ὁ Πρόδομος· ὡς δ' ἐν ἐκείνοις οὕτω καὶ ἐν τοῖς χριστιανικοῖς ἦν τετειχισμένος κατὰ τὴν πρὸς τὸν ναὸν πλευρὰν συγκοινωνῶν πρὸς αὐτὸν μετ' ἰσαρίθμων ταῖς ναυσὶν εἰσόδων ἢ καὶ πολλάκις μετὰ μιᾶς μόνον. Πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ πλευράν, τὴν πρὸς τὴν ἄποψιν κειμένην, ἔφερε κίονας ἢ τετραγώνους βάσεις, ἐφ' ὧν ἠρείδοντο ἀψίδες κυκλικαὶ φέρουσαι ἐπ' αὐτῶν ἑτέραν ὀροφήν, ἥτις ἐκαλεῖτο Γυναικεῖον καὶ περὶ τῆς χρήσεως τῆς ὁποίας ἐν τοῖς ἡγουμένοις ἐξηγήσαμεν. Ὁ Πρόναος περιορίζετο ἑκατέρωθεν ἐκ τῆς προεκτάσεως τῶν πλαγίων τοῦ ναοῦ τοίχων· διότι εἶχε τὸ πλάτος ἴσον τούτῳ, διηνοίγετο δ' ἐν ἑκάστῳ τῶν πλαγίων τοίχων πύλη ἢ πρὸς τὰ ἔξω κοινωνοῦσα ἢ διὰ κλίμακος πρὸς παραρτήματα τοῦ ναοῦ ἐν τῇ ἄνῳ ὀροφῇ κείμενα. Ὁ Πρόναος ἔφερε κίονας ἰσαρίθμους ταῖς διαιρέσεσι τῶν νηῶν, οἱ δὲ κίονες οὗτοι ἀντέκειντο πάντοτε πρὸς ἰσαρίθμους παραστάδας, ἵνα συμπίπτωσιν ἐπ' αὐτῶν αἱ πλάγιαι ἀψίδες καὶ συρρυθμίζεται οὕτω τὸ ὀρθογώνιον κενόν, ὃ μεταγενεστέρως, ἐστέγαζον διὰ τοῦ συστήματος τῶν πεπιεσμένων σφαιρικῶν θόλων. Τὸ εὖρος τοῦ Προνάου ἦν τὸ αὐτὸ ὡς καὶ τῶν πλαγίων στοῶν ἐν ταῖς βασιλικαῖς· πλὴν ἐν τοῖς μετ' ἔπειτα χρόνοις ὑπεβλήθη εἰς ἑτέρας ἀναλογίας, περὶ ὧν θέλομεν πραγματευθῆ ὅτε περὶ τοῦ ὁριστικοῦ κανόνος τῶν βυζαντινῶν ναῶν ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος. Ἐν τῷ Προνάῳ ἵσταντο οἱ ἀκροώ-

[7]) Σύνοδ. Καρθαγ. 418 μ. Χ.

[8]) Εὐσεβ. Ἱστορ. Ἐκκλ. Βιβλ. Γ' κφ. δ'. „Εἰς τὴν τοῦ οὐρανοῦ κάτοψιν λαμπρὸν καὶ ταῖς τοῦ φωτὸς ἀκτῖσιν ἀνειμένον ἀέρα.“

[9]) Αὐτόθι. „Διαλαβὼν δὲ πλεῖστον ὅσον τὸ μεταξὺ τοῦ τε νεὼ καὶ τῶν πρώτων εἰσόδων, τέτταρσι μὲν περὶξ ἐγκαρσίοις κατεκόσμησε στοαῖς, εἰς τετράγωνον περιφράξας τὸν τόπον κίοσι πανταχόθεν ἐπαιρομέναις.“

[10]) Προκόπ. Βιβλ. Α'. κφ. δ'. π. ναοῦ Σερ. καὶ Βκχ.

[11]) Ὅρα σημείωσ. ἀνωτέρω. — [12]) Εὐσεβ. Ἱστορ. Ἐκκλ. Βιβλ. Γ'. — [13]) Silentiarius part. II vers. CLXXIV. — [14]) Εὐσεβ. Βίος Κωνστ. κφ. Λη'. — [15]) Προκόπ. „Προπύλαια δὲ τὸ ἐνθένδε θαυμάσια οἷα, καί τις ἐπὶ κιόνων δυοῖν ἐπαιρομένη ἀψὶς ἐς ἄρατον ὕψος. — [16]) Ζωναρ. εἰς Can. LCVI. Τρουλλ. καὶ Εὐσεβ. Βιβλ. Γ'. κεφ. δ'.

[17]) Μερ. Β'. στιχ. CLXXVII.

[18]) „Ἐποίησε δὲ εἰς τὴν φιάλην γυρόθεν στοὰς φρεατικὰς δώδεκα καὶ „λέοντας· ἐρεύγεσθαι ὕδωρ εἰς ἀπόνιψιν τοῦ κοινοῦ λαοῦ.“ Ἀνωνυμ.

[19]) S. Paulin ἐκ Νόλων Natal X. S. Felic.

μενοι, οἵτινες ἀνῆκον εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῶν κατηχουμένων.[20]) Ἔν τισι ναοῖς ὑπῆρχον δύο Πρόναοι ἢ Νάρθηξ. Ὁ ἔξω Νάρθηξ ἐκαλεῖτο ἐνίοτε ὡροπύλαιον[21]) καὶ Πρόπυλος ἢ Πρώτη εἴσοδος.

Περὶ Ναοῦ καὶ Νηῶν.

Ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἑλληνορωμαϊκοῖς οὕτω καὶ ἐν τοῖς χριστιανικοῖς ναοῖς κύριον μέρος αὐτῶν ἦν ἡ Ναῦς ἢ Δόμος cella, ὅστις, ὡς ἐν τοῖς ἡγουμένοις εἴδομεν, ἐπειδὴ οἱ ναοὶ ἠγέρθησαν ἐπὶ τοῦ τύπου τοῦ διαγράμματος τῶν βασιλικῶν, διὰ τοῦτο διῃρεῖτο συνήθως εἰς τρεῖς ἐπιμήκεις στοάς, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς πλείονας καλουμένας Νηᾶς, ὧν ἡ μεσαία ἦν πλατυτέρα τῶν ἑκατέρωθεν κειμένων, τῶν καλουμένων καὶ πτερύγων ἢ κατὰ διάκρισιν τῆς θέσεως ἦν κατεῖχον Βόρειον καὶ Νότιον κλίτος. Ἐνίοτε τὸ Βόρειον κλίτος ἦν εὐρύτερον τοῦ ἀντικειμένου αὐτῷ· διότι, ὡς γνωμοδοτοῦσιν, ἐν τούτῳ διέμενον κατὰ τὴν ἱερουργίαν οἱ ἄνδρες καὶ κατὰ συνέπειαν οἱ ἐπίσημοι καὶ διακρινόμενοι. Τὰς νῆας διεχώριζον ἀλλήλων ἀψῖδες ἐρειδόμεναι ἐπὶ κιόνων ἢ ἁπλῶς ἐπὶ βάσεων τετραγώνων. Πρὸς τὰ ἐξωτερικὰ τείχη τῶν πτερύγων διηνοίγοντο μία ἢ καὶ πλείονες εἰσοδοι· εἰ δ' ἐκεῖσε ἔλειπον τοιαῦται, ὅμως ὑπῆρχον πάντοτε πρὸς τὰς δύο ἄκρας τοῦ Σωλέα. Ἄνωθεν τῶν πτερύγων, αἵτινες ὡς χαμηλότεραι τῆς μεσαίας νηὸς ἐκαλοῦντο ὡσαύτως χαμηλαὶ νῆες, ἐξετείνετο τὸ triforium ἀπαραλλάκτως ὡς ἐν ταῖς βασιλικαῖς. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς κεντρικῆς νηὸς ἔκειτο ὁ Χορὸς ἐγειρόμενος πρὸ τοῦ Σωλέα καὶ χωριζόμενος ἀπὸ αὐτοῦ δι' ἁπλοῦ περιφράγματος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πρὸς τὴν μεσαίαν ναῦν χωροῦντος. Ἡ θέσις τοῦ Χοροῦ ὡρίσθη ἀκριβῶς μετὰ τὴν παρὰ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀποδοχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ· ἵσταντο δ' ἐν αὐτῷ οἱ ψάλται, οἱ διάκονοι, οἱ ὑποδιάκονοι, οἱ ἀκόλουθοι καὶ οἱ πᾶσαν ὑπηρεσίαν ἐν τῷ χορῷ ἐκτελοῦντες. Πρὸ τοῦ Χοροῦ ἦν ὁ Ἄμβων ἢ βραδύτερον οἱ δύο Ἄμβωνες ὡρισμένοι, ὁ μὲν πρὸς τὸ βόρειον κλίτος ὀρθούμενος εἰς ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ δὲ πρὸς τὸ νότιον εἰς τὴν τοῦ ἀποστόλου.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΑΥΓΟΥΣΤΑ ΒΙΚΤΟΡΙΑ.

Περὶ Σωλέα.

Ὁ Σωλέας, λέξις προερχομένη ἐκ τοῦ λατινικοῦ καὶ σημαίνουσα φλοιάν, ἦν στοὰ κειμένη πρὸ τοῦ ἁγίου βήματος, ὃ ἐχώριζον ἀπὸ τῶν Χορῶν. Ἀφ' ὧν δηλοῦται, ὅτι ἀκριβῶς κατελάμβανε τὸν περιεχόμενον χῶρον μεταξὺ τῶν παρὰ τὸ Ἱερὸν δύο βάσεων, ἐφ' ὧν ἐρείδεται ὁ κεντρικὸς θόλος τῶν βυζαντινῶν ναῶν ἢ ἡ ἐν ταῖς βασιλικαῖς πλαγία στοά, ἡ κειμένη πρὸς τὸ τέρμα τῶν νηῶν καὶ χωρίζουσα ταύτας ἀπὸ τῆς βάσεως τῆς προεκβαλλομένης ἐπ' αὐτῆς κυκλικῆς ἀψίδος ἢ κόγχης. Ὅτι ὁ Σωλέας κατεῖχε τὸν χῶρον τοῦτον βεβαιοῦσι τὰ ἐφεξῆς ἐδάφια· πρῶτον τὸ τοῦ Εὐχολογίου „Ἐξελθόντες δύο διάκονοι ἐκ τοῦ ἁγίου Βήματος, λαμβάνονται, τὸν μέλλοντα χειροτονεῖσθαι διάκονον ἑστῶτα ἐν τῇ Σωλέᾳ·“[22]) δεύτερον τὸ τοῦ Συμεώνος τοῦ Θεσσαλονικέως „Γίνεται εἴσοδος εἰς τὸν Σωλέαν ἐκ τοῦ Βήματος·“[23]) εἶτα τὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ ἀναφέροντος περὶ τοῦ αὐτοκράτορος „διερχόμενον τὸν Σωλέαν, εὑρίσκειν τὸν Πατριάρχην εἰς τὰ ἅγια θυρία·“[24]) καὶ πολλὰ ἕτερα· ἔτι δ' εὐκρινῶς δηλοῦται ἡ θέσις ἐκ τῶν ἐφεξῆς Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου „Οἵτε θεῖοι κίονες καὶ οἱ Σόλιοι καλούμενοι, ἃ τὸ σεβάσμιον τοῦ ἱεροῦ διατειχίζουσι θυσιαστηρίου.“ Πρὸ τοῦ Σωλέα ἠγείροντο κιγκλίδες καλούμεναι ἀπὸ τοῦ μέρους Σωλίαι καὶ κείμεναι πρὸς τὸ μέρος τοῦ θυσιαστηρίου· πιθανὸν δ' ἐστὶν ὅτι βραδύτερον ἀντεκατέστησε ταύτας τὸ εἰκοναστάσιον.

Περὶ Ἀψίδος ἢ Κόγχης.

Ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης μελέτης ἀναφέραντες περὶ διαρρυθμίσεως τῶν βασιλικῶν εἰς χριστιανικοὺς ναοὺς ἱκανὰ ἐξεθέσαμεν περὶ τοῦ σκοποῦ εἰς ὃν ἡ Ἀψὶς ἀφιερώθη· ἤδη δ' ἐρευνῶντες ἀρχιτεκτονικῶς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ναοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ παρατηροῦμεν ὅτι ὡς καὶ τὸ ῥωμαϊκὸν ἐξηκολούθει κατ' ἡμικυκλικὸν ἐγειρόμενον σχῆμα, τὴν δ' ἐπιστέγασιν ἔχειν, ὁτὲ μὲν ἡμισφαιρικῶς θολωτήν, ὁτὲ δὲ πυραμιδοειδῆ. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπενοήθη ἔτι ἡ μετὰ προεξεχουσῶν ἀψίδων ἐπιθόλωσις, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῆς ἀνέγερσις τῶν τρούλλων, ἡ σχηματίζουσα μετὰ τοῦ ἡμιθόλου τῆς ἀψίδος τὸ μέγα ἐν τοῖς βυζαντινοῖς ναοῖς τοῦ Καθολικοῦ κενόν· τοῦθ' ἕνεκεν ἡ κορυφαία τοῦ θόλου τῆς ἀψίδος ἀνεπαύετο τότε ἐπὶ τοῦ ὑψουμένου γυμνοῦ ὀπισθίου τείχους τοῦ ναοῦ, ὁμοιάζουσα παραρτήματι ξένῳ, τῷ γενικῷ ρυθμῷ προστεθέντι βραδύτερον τῷ ναῷ. Ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ ἡ Ἀψὶς ἤρξατο νὰ ποικίλῃται κατά τε διάγραμμα καὶ μορφήν, καὶ νὰ κοσμῆται μετὰ γλυφῶν, μετὰ καμαρωτῶν ἐρειδομένων ἐπὶ παραστάδων, καὶ τέλος μετὰ ποικιλοχρόων μωσαϊκῶν κατὰ παντοῖα γεωμετρικὰ σχήματα. Ἡ ἀψὶς ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων ἐφωτίζετο διὰ θυρίδων διηνοιγμένων ἄνω τῶν περὶ τὸν τοῖχον κειμένων ἑδρῶν· ἀλλ' αἱ θυρίδες αὗται ἦσαν ὡς πᾶσαι αἱ ῥωμαϊκαί, ἤτοι πλατεῖαι καὶ ἡμικυκλικῶς κεκαλυμμέναι.

Ἐν συνόλῳ τοιαῦται σχεδὸν ἦσαν αἱ διαιρέσεις τοῦ διαγράμματος τῶν χριστιανικῶν ναῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ΄ αἰῶνος.

ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ Δ. ΚΟΥΠΠΑΣ.

[20]) Ἐπιτομ. κανόν. Ἁρμενοπ. τμῆμα 5. ἐπιγρ. 3. — [21]) Προκόπ.

[22]) Εὐχολογ. Διακον. διατάξ. — [23]) Διάλογ. περὶ Ὅρκ. [24]) Βιβλ. Α΄. κφ. XLI.

ΕΚΤΟΡΟΣ ΜΑΛΟ.

ΤΑ ΑΤΙΜΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ
ὑπὸ
Φ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον.)

Μέρος δεύτερον.

VII.

Ἦν ἡ παρασκευή, ἡ ἡμέρα τοῦ Μελοδράματος διὰ τὴν κυρίαν Γριπά, τὸ δὲ θεωρεῖον αὐτῆς ἦν ἐν τῇ πρώτῃ ὀροφῇ μεταξὺ τῶν στηλῶν. Τὴν παρασκευὴν λοιπὸν τὴν μετὰ τὸ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Ρίο δεῖπνον ὁ δοὺξ Βαλμονδουὰ καὶ ὁ Ὀδὲ ἦλθον ἀμφότεροι συγχρόνως καὶ κατέλαβον τὰ ἐνοικιασθέντα ὑπ' αὐτῶν θεωρεῖα, ὧν ἡ ἐκλογὴ ὑπὸ τοῦ δουκὸς ἐγένετο κατὰ τρόπον, ὥστε στρέφοντες πρὸς τὴν σκηνὴν τὰ νῶτα νὰ βλέπωσι κατέναντι τοῦ θεωρείου τῆς κυρίας Γριπά. Αν ἤθελεν ὁ δοὺξ, ἵνα ἴδῃ καλῶς τὴν Ἰουλίαν ὁ Ὀδὲ ἐπεθύμει καὶ αὐτὸς νὰ σπουδάσῃ τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ νύμφην· „τὴν λαμπρὰν καὶ εὔρωστον καλλονήν“, ἣν εἶχεν ἐκθειάσει χωρὶς οὔτε νὰ γνωρίζῃ μάλιστα, ἂν ἦτο ὑψηλὴ ἢ μικρόσωμος, μελαγχροινὴ ἢ ξανθή.

Εἶχεν ἤδη ὑψωθῇ ἡ αὐλαία κατὰ τὴν πρώτην πρᾶξιν τοῦ Προφήτου, οἱ χωρικοὶ μὲ τὰ ἐργαλεῖά των ἀνὰ χεῖρας, οἱ μυλωθροὶ τοὺς σάκκους τοῦ ἀλεύρου φέροντες ἐπ' ὤμων ἔψαλλον ἐν χορῷ·

λάμπει ἡ 'μέρα γαλανή.
ἥσυχο τὸ ἀεράκι

Ἀλλ' ἐλαχίστην εἰς τὰ ἐν τῇ σκηνῇ τελούμενα ἔδιδον προσοχὴν ὁ δοὺξ Βαλμονδουὰ καὶ ὁ Ὀδέ· ἅμα τὰς θέσεις αὐτῶν καταλαβόντες οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπον ἢ τὸ θεωρεῖον τῆς κυρίας Γριπά. Τὸ θεωρεῖον ἦν κενόν.

Ἐκάθησαν τότε.

— Δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ σπεύσω τόσον, εἶπεν ὁ Ὀδέ.

— Ἡ σπουδή σου αὕτη μοὶ ἀποδεικνύει ὅτι ἐμελέτησες ὅ,τι σοὶ εἶπον.

— Μὲ ὑπεχρέωσαν νὰ πράξω τοῦτο.

— Σὲ ὑπεχρέωσαν; ποῖος;

Ὁ Ὀδὲ ἔκυψε πρὸς τὸν πατέρα του.

— Οἱ κλητῆρες, οἱ ὁποῖοι μὲ κατεδίωξαν πεισματώδως.

— Ἄ! τὸ αὐτὸ ἔπαθον καὶ ἐγώ· λυπηρὰ σύμπτωσις.

Ὁ χορὸς ἔψαλλε·

τ' ἀεράκι δὲν φυσάει
νά, ὁ μῦλος σταματάει.

Ἠδύναντο νὰ ὁμιλῶσι χωρὶς νὰ ἐνοχλῶσι τοὺς γείτονας καὶ ἄνευ φόβου ν' ἀκουσθῶσιν.

— Αἱ καταδιώξεις αὗται, ἐξηκολούθησεν ὁ Ὀδέ, δὲν εἶνε διὰ σᾶς εἰμὴ ἐνόχλησίς τις . . .

— Κατάσχεσις, ἐκποίησις, εἰνε αἶσχος.

— Δι' ἐμὲ εἶνε καταστροφή· ὁ συνταγματάρχης μὲ προσεκάλεσε σήμερον καὶ μοὶ ἐδήλωσε ῥητῶς, ὅτι ἀδύνατον εἶνε νὰ παραταθῇ ἡ κατάστασις αὕτη ἄνευ κινδύνου δι' ἐμέ. Μὲ ὑπεστήριξεν ἄχρι τοῦδε ἐξ ἀδυναμίας πρὸς τὴν σύζυγόν του, τῆς ὁποίας κολακεύεται ἡ ματαιότης, νὰ βλέπῃ ἕνα πρίγκηπα εἰς τὰς αἰθούσας της, τὸν ὁποῖον ὡς φαινόμενον ἐπιδεικνύει καὶ μεταχειρίζεται ὡς κόσμημα, ἵνα διεγείρῃ τὴν ζηλοτυπίαν τῶν ἄλλων κυριῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε μέχρι βλακείας ἄνθρωπος τῆς τάξεως, τὸ πρᾶγμα τὸν παρώργισε πολύ· ἀπαιτεῖ νὰ πληρώσω τὰ χρέη μου. Πιστεύω δὲ ὅτι ἂν ἦτο εἰς θέσιν νὰ μοὶ δανείσῃ τὸ ποσόν, θὰ ἔπραττε τοῦτο.

— Ἀλλὰ δὲν εἶνε.

— Θέλει νὰ νυμφευθῇ.

— Εἶνε νουνεχὴς ἄνθρωπος.

Ἐδέησε νὰ σιωπήσωσιν· ὁ χορὸς εἶχε περατώσει τὸ ᾆσμα. Ἡ Βέρθα εἶχεν ἀρχίσει τὴν μονῳδίαν της· δὲν ἦτο πλέον δυνατὸν νὰ ὁμιλῶσιν ἐλευθέρως.

Ἀλλὰ καίτοι μὴ ὁμιλῶν ὁ δοὺξ οὐδόλως προσεῖχεν εἰς τὰ ἐν τῇ σκηνῇ. Ὀλίγον ἐνδιέφερεν αὐτὸν ἡ „ὑποτελὴς“ αὕτη, ἧς εἰκοσάκις εἶχεν ἀκούσει τοὺς θρήνους.

Ἐστρέφετο συχνάκις καὶ προσποιούμενος ὅτι κατοπτεύει τὴν αἴθουσαν ὁλόκληρον παρετήρει τὸ θεωρεῖον τῆς κυρίας Γριπά, ὅπερ ἦτο ἔτι κενόν.

— Εἶσθε βέβαιος ὅτι ἡ παρασκευὴ εἶνε ἡ ἡμέρα της; ἠρώτησεν ὁ Ὀδέ.

— Ἀναμφιβόλως ἀπήντησεν ὁ κύριος Βαλμονδουὰ χαίρων ἐπὶ τῇ ἀνυπομονησίᾳ ταύτῃ, ἥτις ἐμαρτύρει ὅτι ὁ υἱός του εἶχε σκεφθῇ περὶ τοῦ ζητήματος, ἡ δὲ σκέψις εἶχε κατασιγάσει τὰς ἀντιρρήσεις ἐκείνας, δι' ὧν εἶχε κατ' ἀρχὰς ὑποδεχθῇ τὸ σχέδιον τοῦτο τοῦ γάμου.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ Β΄.

Κατὰ τὸ τέλος τῆς πράξεως τὸ θεωρεῖον ἔμενεν ἔτι κενόν· κατὰ τὸ διάλειμμα ὁ δοὺξ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ δὲν κατέλειπον τὰς ἕδρας αὐτῶν, ἀλλὰ στρέφοντες πρὸς τὴν σκηνὴν τὰ νῶτα κατεσκόπουν διὰ τῶν διόπτρων τὴν αἴθουσαν χαιρετίζοντες διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς χειρὸς τὰ γνωστὰ αὐτοῖς πρόσωπα· παρετήρουν αὐτοὺς μετὰ περιεργείας καὶ διηρωτῶντο οἱ θεώμενοι περὶ τῆς αἰτίας, ἥτις τὴν ἐσπέραν ταύτην εἶχε φέρει ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα· τὸ πρᾶγμα ἦτο ἔκτακτον.

Αἴφνης λάμψις ἐφώτισε τὸ βάθος τοῦ σκοτεινοῦ θεωρείου· εἶχεν ἀνοιχθῇ ἡ θύρα.

— Ἰδοὺ αὐτή, εἶπεν ὁ δοὺξ.

Ἀλλ' ἦτο περιττὴ ἡ εἰδοποίησις· στηριζόμενος ἐπὶ τῆς δευτέρας ὀροφῆς καὶ τὸ δίοπτρον ἀνὰ χεῖρας ἔχων ὡς ἐνδιαφερόμενος εἰς τὰ

ἐν αὐτῷ συμβαίνοντα ὁ Ὀδὲ ἔβλεπεν εἰς τὸ θεωρεῖον τῆς κυρίας Γριπὰ διὰ τῶν ὀξυδερκῶν του ὀφθαλμῶν. Εἶδεν ἐν πρώτοις εἰσερχομένην γυναῖκα τεσσαρακοντούτιδα πρασίνην ἐκ βελούδου φέρουσαν ἐσθῆτα καὶ ἕνα μόνον ἐπὶ τοῦ τραχήλου διὰ ταινίας προσηλωμένον ἀδάμαντα, ἀλλὰ τόσῳ εὐμεγέθη καὶ λαμπρόν, ὥστε ἀπετέλει κέντρον ἀκτινοβόλον ἐν τῷ θεωρείῳ· εἶτα νεαράν, ξανθὴν κόρην ἐσθῆτα ἐξ ὠχροῦ κυανοῦ τουλλίου περιβεβλημένην, τοὺς ὤμους ἔχουσαν καὶ τοὺς βραχίονας γυμνούς, ἄνευ κοσμημάτων οὐδὲ ἀνθέων ἐπὶ τῆς κόμης, ὡς κόρην διακεκριμένης κοινωνίας, ἥτις περιφρονεῖ τοὺς καλλωπισμοὺς καὶ πᾶσαν αὐτῆς τὴν πεποίθησιν στηρίζει ἐπὶ τῆς καλλονῆς της μόνης· ὡμολόγει δὲ ὅτι τὴν ὑπερήφανον ταύτην πεποίθησιν ἐδικαίου ὁ ἐπίχαρις τῆς φυσιογνωμίας τύπος καὶ ἰδίως ἡ λάμψις τῆς μαρμαροειδοῦς αὐτῆς εὐχροίας, τῆς θελκτικωτάτης βενετικῆς αὐτῆς ξανθότητος. Ὁ συνοδεύων αὐτὰς νεαρὸς ἀνὴρ ἦν ἀρκούντως εὐειδής, ἀλλ' εἶχε τὸ βλέμμα λίαν ἀσταθὲς καὶ πεπλανημένον· ἐν τῷ ὅλῳ αὐτοῦ ἀτόμῳ ἐξεδηλοῦτο εὐκαμψία τις καὶ νευρική τις τραχύτης μετέχουσα καὶ ποιᾶς τινος κοπώσεως καὶ ἐξαντλήσεως συχνάκις παρατηρουμένης εἰς τοὺς μετὰ πάθους περὶ τὴν ξιφομαχίαν ἐπιδιδομένους. Ἀλλ' εἰς τὸν νέον τοῦτον ἥκιστα προσεῖχεν ὁ Ὀδέ, πᾶσαν δὲ αὐτοῦ τὴν προσοχὴν εἰς τὴν κόρην ἀφιέρου.

Τοῦτ' αὐτὸ ἔπραττε καὶ ὁ δούξ.

— Ἀλλ' εἶνε ὡραιοτάτη, ἐντελῶς ὡραία, ἐψιθύρισεν.

— Δὲν τὴν ἐγνωρίζετε λοιπόν; ἠρώτησεν ἔκπληκτος ὁ Ὀδέ.

— Πῶς! δὲν τὴν γνωρίζω! καλλονὴ εὔρωστος, εἶνε ἢ δὲν εἶνε τοιαύτη;

— Ἀλλ' εἶνε ξανθή.

— Μπά! ὅπως ὅλαι αἱ γυναῖκες.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ κυρία Γριπὰ παρετήρησεν ἐκ τῶν πλαγίων τὸν δοῦκα, ὅστις ἐχαιρέτισεν αὐτὴν διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς χειρὸς ἐπιδεικτικῶς ὡς ἄνθρωπος θέλων νὰ παρατηρηθῇ.

— Πῶς τὴν εὑρίσκεις; ἠρώτησεν ὁ κύριος Δὲ Βαλμονδουά.

— Ἄ! ἐὰν δὲν ἦτο Γριπά!

— Σοὶ ἀρέσκει λοιπόν; ἀρκεῖ· ὅταν νυμφευθῆτε θὰ ἦνε πριγκήπισσα Δὲ Βερβερῆ· κατὰ τὸ διάλειμμα τὸ προσεχὲς θὰ ὑπάγω νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν κυρίαν Γριπά· θὰ εὕρω τρόπον, ἵνα σὲ παρουσιάσω.

— Ἀλλὰ . . .

— Τί σοὶ εἶπεν ὁ συνταγματάρχης σου;

Ἤρξατο ἡ δευτέρα πρᾶξις.

— Δύνασαι νὰ στρέφεσαι ἐνίοτε, εἶπεν ὁ δοὺξ εἰς τὸν υἱόν του· ὡραία κόρη οὐδέποτε δυσαρεστεῖται, ὅταν τὴν θαυμάζωσιν.

Ὁ Ὀδὲ ἐστρέφετο, ἂν οὐχὶ ἵνα θαυμάσῃ, ἀλλ' ὅπως θεωρῇ τοὐλάχιστον καὶ σπουδάζῃ αὐτήν.

Ἦτο τῷ ὄντι ὡραία, ὡραιοτάτη ἡ ξανθὴ αὐτὴ κόρη· οὐχὶ κανονικῶς ὡραία, ἀλλὰ μεγαλοπρεπής, χαριεστάτη· καλλονὴ εὔρωστος, ὡς ἔλεγεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὑγιής, ζωηρὰ καὶ τοῦτο ἦτό κάλλιστον κεφάλαιον διὰ τὰ μέλλοντα τέκνα, διὰ τὴν παραγωγὴν γενεᾶς· ἄ! ἐὰν δὲν ἐγεννᾶτο Γριπά!

Ἀληθὲς εἶνε ὅτι, ἂν δὲν ἦτο Γριπά, δὲν θὰ εἶχεν εἴκοσι καὶ πέντε ἑκατομμυρίων προῖκα. Κόρη ἀριστοκράτις τοιαύτην προῖκα διαθέτουσα δὲν ὑπῆρχεν. Ἐξετάζων δὲ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἰς ἣν ἀνῆκε τὰ γενόμενα μεγάλα συνοικέσια δὲν εὗρισκεν ἢ θυγατέρας ὀψιπλούτων, βιομηχάνων ἢ τραπεζιτῶν, οἵτινες ἠγόραζαν διὰ τοῦ χρήματος αὐτῶν ὀνόματα μεγάλα· τὰ δὲ μεγάλα ταῦτα ὀνόματα ἐπωλήθησαν οὐχὶ εἰς ὑπερόγκους πάντοτε τιμάς. Ποῖαι ἀριστοκρατικαὶ οἰκογένειαι διακεκριμένην ἔτι ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατέχουσαι περιωπὴν δὲν ἐνίσχυσαν τὴν δυσχερῆ αὐτῶν οἰκονομικὴν θέσιν διὰ τοῦ πλούτου τῶν τραπεζιτῶν;

Ἡ πρᾶξις ἐπερατώθη καὶ ἅμα τῆς αὐλαίας καταβιβασθείσης ὁ κύριος Βαλμονδουὰ κατέλιπε τὴν θέσιν του, ἵν' ἀναβῇ εἰς τὸ θεωρεῖον τῆς κυρίας Γριπά.

Χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς πάσας τοῦ σχεδίου του τὰς λεπτομερείας ὁ Πούο εἶχεν ἀγγείλει τῇ κυρίᾳ Γριπὰ τὴν προσεχῆ κατά τινα πέμπτην ἐπίσκεψιν τοῦ δουκὸς καὶ ἀνέμενεν ἐκείνη τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην· δὲν ἐξεπλάγη ὅμως ὅτι ἀνέβαλλεν αὐτὴν ὁ δούξ. Ὑπῆρχον τόσοι λόγοι, ὧν ἠσθάνετο τὴν σημασίαν, δι' οὓς δὲν ἠδύνατο ὁ κύριος Βαλμονδουὰ νὰ ἔλθῃ ἐν ἡμέρᾳ ὑποδοχῆς. Ὅταν εἶδεν αὐτὸν εἰσερχόμενον εἰς τὸ θεωρεῖόν της ἠσθάνθη ἑαυτὴν ὑπὸ χαρᾶς τινος καταλαμβανομένην, διότι ἂν ὁ πρίγκηψ Δὲ Βερβερῆ εἶχε πολλάκις πρὸς αὐτὴν στραφῆ, ἀλλὰ καὶ αὕτη δὲν ἐγκατέλειπεν αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ εὗρισκεν αὐτὸν θελκτικώτατον, πολὺ θελκτικώτερον ἢ ὅσον αἱ φωτογραφίαι του ἐδείκνυον, ἔλεγε δὲ καθ' ἑαυτὴν ὅτι ἦτο ἀληθῶς ἄξιος τῆς Ἰουλίας. Ἡ σκέψις αὕτη γενομένη καθ' ἣν μάλιστα στιγμὴν παρεδέχετο ἐκείνη τὸ δυνατὸν τοῦ γάμου τούτου ἦν ἡ καθιέρωσις σχεδὸν αὐτοῦ. Καὶ ἔπειτα ὁ δοὺξ Βαλμονδουὰ εἰς οἱανδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκετο κατάστασιν ἦτο πάντοτε ὁ δοὺξ Βαλμονδουά, τουτέστιν ἓν τῶν ὡραιοτάτων τῆς Γαλλίας ὀνομάτων καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ καταστείλῃ ὁρμὴν τινα ὑπερηφανείας καταλαβοῦσαν αὐτὴν ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ δουκὸς εἰσερχομένου εἰς τὸ θεωρεῖόν της ἐνώπιον τῆς ἐκλεκτοτέρας τῶν Παρισίων κοινωνίας καὶ χαιρετίζοντος αὐτὴν μετ' ἐνδείξεων σεβασμοῦ. Καίτοι ἥκιστα προσεῖχεν εἰς τοὺς περὶ αὐτὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἠσθάνετο ὅμως τὰ δίοπτρα πρὸς τὸ θεωρεῖον αὐτῆς διευθυνόμενα, ἡ δὲ ὑπερήφανος τῆς παρούσης στιγμῆς ἱκανοποίησις ἐξήλειψε τὴν ἀνάμνησιν τῶν ταπεινώσεων, ἃς τοσάκις εἶχεν ὑποστῆ· τέλος πάντων!

Ὁ δοὺξ ἔλαβε τὸ κάθισμα, ὅπερ διὰ τῆς χειρὸς ὑπέδειξεν αὐτῷ ἡ κυρία Γριπά, καὶ ἐκαθέσθη ἐστραμμένος πρὸς τὴν αὔθουσαν.

— Θὰ ἐλάμβανον ἀπὸ πολλοῦ ἤδη τὴν τιμὴν νὰ ἐπισκεφθῶ ὑμᾶς, εἶπεν, ἂν σπουδαῖαι ὑποθέσεις δὲν μ' ἐκώλυον· ἰδὼν λοιπὸν ὑμᾶς ἀπόψε δὲν ἠθέλησα νὰ ἐπιβραδύνω πλειότερον τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὸ καθῆκον τοῦτο, ἂν καὶ ὁ τρόπος οὗτος τῆς παρουσιάσεως δὲν εἶνε κατὰ πάντα ὁ ἁρμόζων.

Μετὰ τὸ ὀλίγῳ μακρὸν τοῦτο προοίμιον ὁ κύριος Βαλμονδουὰ ἀπηύθυνε διὰ βραχέων τὰ συγχαρητήρια αὐτοῦ τῇ κυρίᾳ Γριπὰ δι' ἣν ἐπεδείξατο ἐν τῇ διακανονίσει τῆς ὑποθέσεως αὐτῶν εὐγένειαν, καὶ εἶτα ἀπέτεινεν ἀμέσως πρὸς τὴν Ἰουλίαν φιλοφρονητικάς τινας διὰ τὴν καλλονήν της φράσεις καὶ εἰς τὸν Ἐδγάρδον διὰ τὴν μονομαχίαν του. Εἰς ἕκαστον ἐλάλησε τὰ δέοντα.

Τὰ τῆς μονομαχίας, ἄλλως τε, δὲν ἀνεκίνησε τυχαίως ὁ κύριος Βαλμονδουά, ὅστις προὐτίθετο νὰ εὕρῃ ἐν αὐτοῖς ἀφορμήν, ἵνα ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ Ἐδγάρδου.

— Εἶνε τὸ ἀντικείμενον πάσης συνομιλίας ἡ μονομαχία σας, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος Βαλμονδουά, καὶ πρὸ ὀλίγου μοὶ ἔλεγεν ὁ υἱός μου — ἦλθον μετὰ τοῦ υἱοῦ μου εἰς τὸ Μελόδραμα ἀπόψε — μοὶ ἔλεγεν ὁ υἱός μου, ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ συντάγματός του ἐπεδοκίμασαν ὁμοθύμως τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον ἐδώκατε εἰς τοὺς ἀχρείους τούτους. Δυσάρεστον βεβαίως εἶνε νὰ φονεύσῃ τις ἕνα ἄνθρωπον, ἡ σκέψις αὕτη εἶνε ἀνιαρά, ὅταν τις ἔχῃ τὰ νεῦρά του . . .

— Πάντοτε, εἶπε σοβαρῶς ὁ Ἐδγάρδος.

— Ὅπως τὸ λέγετε, νέε μου. Λυποῦμαι ὅτι δὲν ἠκούσατε τὸν υἱόν μου.

Εἶτα σταματῶν προσέβλεψεν ἐταστικῶς τὸν Ἐδγάρδον καὶ μετά τινας στιγμὰς πρὸς τὴν κυρίαν Γριπὰ στρεφόμενος.

Ἐδαρεστεῖσθε νὰ μοὶ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς παρουσιάσω τὸν υἱόν μου, κυρία;

Καὶ τὴν αἴτησιν ταύτην ἐσημείου διὰ βλέμματος δηλοῦντος ὅτι οὗτος περὶ τῆς μονομαχίας ταύτης ἐσκέπτετο. Ἡ πρότασις αὕτη ἱκανοποίει κάλλιστα καὶ τὰς μυστικὰς τῆς κυρίας Γριπὰ ἀνησυχίας ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν τοῦ Ἐδγάρδου κατάστασιν, λίαν δὲ προθύμως ἀπεδέχθη ταύτην, δὲν εἶχεν, ἄλλως, πάντα λόγον, ὅπως ἐπιθυμῇ νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν πρίγκηπα Δὲ Βερβερῆ;

Ὁ κύριος Δὲ Βαλμονδουὰ ἠγέρθη· ἔκαμε σημεῖον διὰ τῆς χειρὸς καλῶν τὸν Ὀδέ, ὅστις ἔμενεν ἐν τῇ θέσει του τὰ ὄμματα

ἔχων πρὸς τὸ θεωρεῖον ἐστραμμένα· δὲν ἐβράδυνε δὲ οὗτος νὰ προσέλθῃ.

Ἦν παρουσίασις μᾶλλον ἢ ἐπίσκεψις, ἀλλ' ὅσῳ κἂν ὑπῆρξε βραχεῖα ἤρκεσεν ἐν τούτοις, ἵνα ὁ Ὀδὲ ὑπὸ τοῦ πατρός του βοηθούμενος φανῇ ὅπως συνέφερεν αὐτῷ, χαρίεις καὶ ἐπαγωγός.

Τὰς λέξεις ταύτας τοὐλάχιστον μετεχειρίσθη ὁ κύριος Βαλμονδουὰ ἐξερχόμενος τοῦ θεωρείου.

Τὰς αὐτὰς δὲ λέξεις ἐξέφερε καὶ ἡ κυρία Γριπά, ὅταν ἔμεινε μόνη μετὰ τῶν τέκνων της.

— Εἶνε χαριέστατος ὁ πρίγκηψ Δὲ Βερβερῆ, εἶπεν εἰς τὴν Ἰουλίαν μᾶλλον ἢ εἰς τὸν Ἐδγάρδον ἀπευθυνομένη.

— Τῷ ὄντι, ἀπήντησεν ὁ Ἐδγάρδος καὶ ὅ,τι ἐκ τοῦ πλησίον εἶδον ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν μοὶ ἔκαμε μακρόθεν.

Ἐπειδὴ ἐσίγα ἡ Ἰουλία τὴν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ της κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτὴν ἀποτεινομένη.

— Σὺ δέ; ἠρώτησε, πῶς τὸν εὑρίσκεις.

Εἶχεν ὑψωθῆ ἐκ νέου ἡ αὐλαία. Ἡ Ἰουλία ἔστρεψε πρὸς τὴν σκηνὴν τὰ βλέμματα καὶ δὲν ἀπεκρίθη· ἡ μήτηρ τότε ἐπανέλαβε.

— Πῶς εὑρίσκεις τὸν πρίγκηπα Δὲ Βερβερῆ;

— Πολὺ καλόν.

— Τὸ λέγεις ὡς νὰ μὴ τὸν παρετήρησες.

— Τὸν εἶδον, εἶπε νωχελῶς, εἶνε καλός.

Ἡ μήτηρ της ἔρριψεν ἐπ' αὐτῆς ἐταστικὸν βλέμμα· ἐκείνη ἠτένιζε πρὸς τὴν ὀρχήστραν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέρους τοῦ ἀντικειμένου πρὸς ἐκεῖνο, ἔνθα ὁ κύριος Βαλμονδουὰ καὶ ὁ Ὀδὲ εἶχον τὰς ἕδρας των.

Κόπτουσα τότε πρὸς τὴν Ἰουλίαν ἡ κυρία Γριπά, ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἀγρίας ἐξέπεμπε κραυγάς.

— Ὡς σύζυγον;

— Καὶ διὰ τίνα;

Ὁ θόρυβος τῆς ὀρχήστρας ἐπλήρου τὴν αὔθουσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκάθηντο λίαν ἐγγὺς πρὸς ἀλλήλας ἠδύναντο νὰ ὁμιλῶσι χωρὶς ν' ἀκούωνται ὑπὸ τοῦ ὄπισθεν αὐτῶν καθημένου Ἐδγάρδου.

— Δὲν ἀπεφασίσθη τίποτε ἀκόμη· ἀλλ' ἡ ἔκτακτος τοῦ κυρίου Βαλμονδουὰ ἐπίσκεψις καὶ ἡ οὐχ ἧττον παράδοξος παρουσίασις τοῦ πρίγκηπος Δὲ Βερβερῆ, ἀποδεικνύουσι, μοὶ φαίνεται, ἀρκετὰ τὰς διαθέσεις των. Γνωρίζω, ἄλλως τε, ὅτι ὁ κύριος Δὲ Βαλμονδουά, διανοεῖται τὸν γάμον τοῦτον.

— Ἀλλ' ἐγὼ δὲν τὸν θέλω! εἶπε ζωηρῶς ἡ Ἰουλία.

— Πῶς! δὲν θέλεις! καὶ διὰ τί;

Μέλλουσαν δὲ ν' ἀπαντήσῃ ἐμπόδισεν αὐτὴν ἡ κυρία Γριπά.

— Δὲν εἶνε καιρὸς τώρα νὰ ἐξηγηθῶμεν· θὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τούτου βραδύτερον.

— Τί τρέχει λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ Ἐδγάρδος.

— Τίποτε.

Ἡ Ἰουλία ἀνέλαβε τὴν θέσιν αὐτῆς εἰς τὰ πρόσω τοῦ θεωρείου ὡσεὶ ἐνδιεφέρετο εἰς τὰ ψαλλόμενα ᾄσματα· ἀλλὰ τὰ βλέμματά της προσηλοῦντο οὐχὶ εἰς τὴν σκηνήν, ἀλλ' εἰς τὴν ὀρχήστραν.

Ἐκεῖ, ἐν τῇ πρώτῃ τάξει τῶν ἑδρῶν ὑπῆρχε θεατὴς οὐδόλως ἐπ' ἴσης μεριμνῶν περὶ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ τελουμένων, ἀνὰ πᾶσαν δὲ στιγμὴν πρὸς τὴν αὔθουσαν στρεφόμενος. Ἦν ἀνὴρ πέντε καὶ τριάκοντα περίπου ἐτῶν μέλαιναν, πυκνὴν καὶ μακρὰν ἔχων τὴν κόμην εἰς τὰ ὀπίσω ἐρριμένην, τὸ πρόσωπον ἐντελῶς ἐξηρισμένον ὡς τὸ τῶν ἱερέων καὶ τῶν κωμῳδῶν, τὸ σῶμα ῥωμαλέον, τὴν κεφαλὴν εὔρωστον καὶ τὴν φυσιογνωμίαν αἰνιγματικὴν καὶ κρυψίνουν· ἐπὶ τῶν μαύρων ὀφθαλμῶν του ἀνεγινώσκετο ἡ εὐφυΐα, ἡ θέλησις καὶ ἡ δραστηριότης. Ἀλλ' ὁποίαν τούτων ἐποιεῖτο χρῆσιν; τοῦτο ἀδύνατον ἦτο νὰ μαντεύσῃ τις· ἦτο καλλιτέχνης; ἴσως· δικηγόρος; δυνατόν· πολιτικός; πολὺ πιθανόν. Ἦτο τέλος πάντων ἄνθρωπός τις.

Ἐν στιγμῇ τινι, καθ' ἣν ἦτο ἐστραμμένος πρὸς τὸ θεωρεῖον τῆς κυρίας Γριπὰ ἡ Ἰουλία ἔφερε τὸ κεκλεισμένον της ῥιπίδιον πρὸς τὸ οὖς καὶ ἐτήρησεν αὐτὸ ἐπὶ πολὺ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ.

Ἡ κυρία Γριπὰ ἔκλινε πρὸς τὴν θυγατέρα της, ἥτις κατεβίβασεν ἀμέσως τὸ ῥιπίδιον.

— Ὁ κύριος Ραμπὰλ εἶνε εἰς τὴν ὀρχήστραν, εἶπεν ἡ κυρία Γριπά.

— Τὸν εἶδον ἀπεκρίθη ἡ Ἰουλία.

— Δῆλα δή, εἶπεν ὁ Ἐδγάρδος κλίνων πρὸς αὐτάς, ἀδύνατον εἶνε νὰ λείπῃ, ὅταν χορεύῃ ἡ Μελχά· ὁ Ραμπὰλ εἰς τὴν ὀρχήστραν σημαίνει ὅτι θὰ ἴδωμεν τὴν Μελχὰ εἰς τὸν χορόν.

Ἡ Ἰουλία ἐστράφη πρὸς τὸν ἀδελφόν της.

— Ἐνόμιζον ὅτι ὁ κύριος Ραμπὰλ δὲν ἐνδιαφέρεται πλέον περὶ αὐτῆς.

— Τότε γνωρίζεις κάλλιον ἐμοῦ τὰ πράγματα.

Ἐλαφρὰ ταραχὴ ἐκώλυσε τὴν Ἰουλίαν ν' ἀπαντήσῃ ἀμέσως.

— Ἀνέγνωσά που τι τοιοῦτον, εἶπε τέλος.

— Ἄ! ἀνέγνωσες.

— Καὶ ἐγώ, εἶπεν ἡ κυρία Γριπά.

— Βλέπεις, ἀνέκραξεν ἡ Ἰουλία.

— Τί σημαίνει; ἐξηκολούθησεν ὁ Ἐδγάρδος· δὲν λέγω ὅτι δὲν τὸ ἀνεγνώσατε· λέγω μόνον ὅτι δυνατὸν νὰ συμφέρῃ εἰς τὴν Μελχά, ἵνα ἀναγνωσθῇ τὸ τοιοῦτον.

— Μήπως γυνὴ ὡς ἡ Μελχὰ δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύηται, ὅταν καθίσταναι γνωσταὶ αἱ σχέσεις αὐτῆς μετ' ἀνθρώπου οἷος ὁ κύριος Ραμπάλ; ἠρώτησε ξηρῶς ἡ Ἰουλία.

— Ἡ ὑπερηφάνεια καὶ τὸ συμφέρον εἶνε δύο διάφορα πράγματα· τὸ δὲ συμφέρον αὐτῆς, τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον της ἀπαιτεῖ νὰ πιστευθῇ ὅτι εἶνε ἐλευθέρα· τὰς ἐβραίας, συγκινεῖ περισσότερον τὸ συμφέρον ἢ ἡ ὑπερηφάνεια. Τώρα, εἶνε πολὺ πιθανὸν καὶ ὁ Ραμπὰλ νὰ ἐθεώρησεν ὠφέλιμον τὴν διάδοσιν τῆς διακοπῆς τῶν σχέσεών των.

— Θὰ ὁμολογήσῃς ἐπίσης ὅτι εἶνε δυνατὸν καὶ νὰ εἶνε ἁπλῶς πραγματικὴ ἡ διάδοσις.

— Ὦ! βεβαίως· ἂν σ' εὐχαριστῇ τὸ τοιοῦτον, εἶπε γελῶν ὁ Ἐδγάρδος.

— Καὶ διὰ τί θέλεις νὰ μ' εὐχαριστῇ τὸ πρᾶγμα τοῦτο; ἠρώτησεν ἡ Ἰουλία προσηλοῦσα ἐπ' αὐτοῦ ἐταστικὸν τὸ βλέμμα.

— Ὦ! τοῦτο, ἀπήντησεν ὁ Ἐδγάρδος, θὰ μοὶ ἦτο πολὺ δύσκολον νὰ τὸ εἴπω.

Καὶ λαβὼν τὸ δίοπτρον αὐτοῦ διηύθυνεν αὐτὸ πρὸς τὴν σκηνήν· ὁ χορὸς ἔμελλε ν' ἀρχίσῃ· ἐψάλλοντο δὲ ὑπὸ τοῦ ὁμίλου αἱ προκαταρκτικαὶ στροφαί.

— Ἀκριβῶς, ἰδοὺ αὐτή, εἶπεν ὁ Ἐδγάρδος.

Γυνὴ μελαγχροινὴ ἐνεφανίσθη χορευτικὴν φέρουσα ἐνδυμασίαν τὸ σῶμα ἔχουσα θαυμάσιον, ὑψηλὸν καὶ εὐλύγιστον, γνησίως ὠοειδὲς τὸ πρόσωπον, τὰς ὀφρῦς τοξοειδεῖς καὶ θελκτικωτάτους ὀφθαλμοὺς ὁμοιάζουσα μᾶλλον πρὸς γυναῖκα τῆς Ἀνατολῆς ἢ πρὸς τὸ πρόσωπον ὅπερ ὑπεκρίνετο.

— Ποῦ νὰ εὕρῃ κἀνεὶς πλάσμα τούτου τελειότερον; εἶπεν ὁ Ἐδγάρδος παρατηρῶν αὐτὴν διὰ τῶν διόπτρων.

— Εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν ζωγράφων καὶ τῶν γλυπτῶν, ἀπήντησεν ἡ Ἰουλία, μεταξὺ ἐκείνων, αἵτινες ἀντικατέστησαν αὐτὴν καὶ αἵτινες εἰσὶν ἴσως πολὺ αὐτῆς τελειότεραι.

— Δὲν εἶνε πολὺ βέβαιον ὅτι τὴν ὑπερτεροῦσι, διότι αὐτὴν ἐζήτησαν ἵνα τὴν ἐπιδείξουν εἰς ὅλας τῶν νυμφῶν τὰς ἀποθεώσεις.

— Τὸ ὁποῖον δὲν τὴν ἐμποδίζει μολαταῦτα νὰ ἔχῃ τὴν ῥῖνα ἀγκιστρωτὴν καὶ σουβλερὸν τὸ πωγώνιον.

— Ὦ! μητέρα, εἶπε διαμαρτυρόμενος ὁ Ἐδγάρδος ἐπικαλούμενος ὡς κριτὴν τὴν κυρίαν Γριπά.

— Ἀφήσατε δὰ πλέον τὴν δεσποινίδα Μελχά, εἶπεν ἡ κυρία Γριπὰ δι' ὅρους δηλοῦντος ὅτι ἀπήρεσκεν αὐτῇ ὁ διάλογος οὗτος.

— Ἐπὶ τέλους εἶνε τεσσαρακοντοῦτις, εἶπεν ἡ Ἰουλία, καὶ ἀπορῶ πῶς προσελήφθη εἰς τὸ Μελόδραμα γυνὴ οὐδὲν ἄλλο ἔχουσα προσὸν ἢ νὰ ἐκτελῇ αἰθερίους ἀναρτήσεις εἰς τὰς παραστάσεις τῶν νηρηΐδων.

— Περὶ τούτου ὑπέλαβεν ὁ Ἐδγάρδος, πρέπει νὰ ἐρωτήσῃς τὸν κύριον Ραμπάλ, ὅταν τὸν ἴδῃς.

Καὶ ἡ εὐκαιρία αὕτη δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ.

Ἀφοῦ κατεπετάσθη ἡ αὐλαία ὁ κύριος Ραμπὰλ εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεωρεῖον.

— Ὡμιλοῦμεν περὶ ὑμῶν, εἶπεν ὁ Ἐδγάρδος προσβλέπων τὴν ἀδελφήν του.

Ἀληθῶς, ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι παρών, ἀπήντησεν ὁ Ραμπὰλ μετὰ μεσημβρινοῦ τινος τόνου, ἐξ οὗ προδήλως οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ διορθωθῇ· εἶμαι πάντοτε εὐτυχής, ὅταν γίνεται περὶ ἐμοῦ λόγος· ὅταν λέγωνται κακά, εἶνε καλὸν . . .

— Ὤ! κύριε Ραμπάλ, ἀνέκραξεν ἡ Ἰουλία.

Ὁ Ραμπὰλ ὑπεκλίθει.

— Ὅταν καλὰ λέγωνται, εἶνε καλλίτερον.

Καὶ ἐξηπλώθη ἐπὶ τῶν νώτων τῆς ἕδρας ἐν ἀνειμένῃ τινι στάσει ἀνθρώπου ἥκιστα προσέχοντος μὴ πτυχθῇ τὸ ἔνδυμα ἢ μετατεθῇ ὁ λαιμοδέτης του.

— Εἴδομεν εὐχαρίστως, εἶπεν ἡ κυρία Γριπά, ὅτι θεωρεῖσθε ὡς ὑποψήφιος βουλευτής.

— Μὲ θεωροῦν, κυρία, ἐγὼ οὐδόλως τὸ ἐπιδιώκω.

— Ἀλλὰ διὰ τί λοιπόν; ἀπήντησεν ἡ Ἰουλία δυσανασχετοῦσα.

— Ἡ ὥρα μου δὲν ἦλθεν ἀκόμη· ἂς παρέλθῃ ἡ μεταβατικὴ αὕτη ἐποχή.

— Ἀλλ' εἶνε ἀπώλεια χρόνου.

— Ἴσως· ἀλλὰ καὶ ὠφέλεια ἀφ' ἑτέρου.

Κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ραμπὰλ ὁ Ἐδγάρδος παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν ἕδραν του καὶ ἵστατο ὀρθὸς στηρίζων τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ καταπετάσματος τοῦ θεωρείου. Ὑψώσασα τὸ ῥιπίδιον αὐτῆς ὡς ἵνα ἀπαντήσῃ εἰς τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἡ Ἰουλία ἀφῆκεν αὐτὸ νὰ πέσῃ καὶ ἔκυψεν ἵνα τὸ ἀναλάβῃ, ἀλλὰ ταχύτερος αὐτῆς ὁ Ραμπὰλ ἔκυψεν ὡσαύτως οὕτως ὥστε αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἔθιγον σχεδὸν ἀλλήλας.

— Αὔριον τὸ ἑσπέρας, ἐψιθύρισεν ἡ Ἰουλία.

Καὶ ἔλαβε τὸ ῥιπίδιόν της ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Ραμπὰλ εἰς τὰ χείλη τοῦ ὁποίου ἐπήνθει μειδίαμα εὐχαριστήριον.

Ὁ διάλογος ἐξηκολούθησεν ἐπί τινας ἔτι στιγμὰς περὶ ποικίλα ἀντικείμενα ἄνευ ἐνδιαφέροντος περιστρεφόμενος· εἶτα ἠγέρθη ὁ Ραμπὰλ καὶ ἀπεχώρησε.

— Λοιπόν! εἶπεν ὁ Ἐδγάρδος, δὲν τὸν ἠρώτησες πῶς προσέλαβον τὴν Μελχὰ εἰς τὸ Μελόδραμα· σοὶ παρεσκεύασα ἐν τούτοις τὴν ὁδόν.

Δὲν ἀπήντησεν ἡ Ἰουλία καὶ ἐφάνη καθ' ὅλην τὴν παράστασιν περίσκεπτος.

Ὅταν κατέβησαν, καὶ ἡ μὲν κυρία Γριπὰ προεπορεύετο μόνη, εἵπετο δὲ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἀδελφοῦ της ἡ Ἰουλία, εὗρον ἐν τῷ προδόμῳ φράττοντας τὴν πάροδον, ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς κλίμακος μέρους τὸν δοῦκα Δὲ Βαλμονδουὰ μετὰ τοῦ πρίγκηπος Δὲ Βερβερῆ, οἵτινες ἐχαιρέτισαν αὐτὰς ὑποκλινέστατα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν Ραμπάλ, ὅστις ὑπεκλίθη μέν, ἀλλ' ἀνυψῶν ἀμέσως τὴν κεφαλὴν μετ' ἀνενδοιάστου καὶ ὑπερηφάνου ὕψους.

(Ἕπεται συνέχεια.)

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ Γ'.

Αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος Γ', ἐγεννήθη τῇ 6/18 Ὀκτωβρίου 1831, ἀπέθανε τῇ 3/15 Ἰουνίου 1888, Σελ. 273.

Αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου Βικτορία, ἐγεννήθη τῇ 9/21 Νοεμβρίου 1840, Σελ. 281.

Τέκνα αὐτῶν:

α) *Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος Β'*, ἐγεννήθη τῇ 15/27 Ἰανουαρίου 1859, Σελ. 277.

Αὐτοκράτειρα Αὐγούστα Βικτορία, σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου Β', ἐγεννήθη τῇ 10/22 Ὀκτωβρίου 1858, Σελ. 276.

β) *Πριγκήπισσα Καρλόττα*, ἐγεννήθη τῇ 12/24 Ἰουλίου 1860, Σελ. 281.

Βερνάρδος πρίγκηψ διάδοχος του Σαξονικοῦ Μαΐνιγγεν, σύζυγος τῆς πριγκηπίσσης Καρλόττας, ἐγεννήθη τῇ 1 Ἀπριλίου 1858, Σελ. 281.

γ) *Ἔρρικος πρίγκηψ τῆς Πρωσσίας*, ἐγεννήθη τῇ 2/14 Αὐγούστου 1862, Σελ. 281.

Πριγκήπισσα Εἰρηναία, σύζυγος τοῦ πρίγκηπος τῆς Πρωσσίας Ἔρρικου, ἐγεννήθη τῇ 11 Ἰουλίου 1866, Σελ. 281.

δ) *Πριγκήπισσα Βικτορία*, ἐγεννήθη τῇ 12/24 Ἀπριλίου 1866, Σελ. 281.

ε) *Πριγκήπισσα Σοφία*, ἐγγεννήθη τῇ 2/14 Ἰουνίου 1870, Σελ. 264.

Κωνσταντῖνος, διάδοχος τοῦ ἑλλ. θρόνου, σύζυγος τῆς πριγκηπίσσης Σοφίας, ἐγγεννήθη τῇ 21 Ἰουλίου 1869, Σελ. 265.

στ) *Πριγκήπισσα Μαργαρίτα*, ἐγεννήθη τῇ 10/22 Ἀπριλίου 1872, Σελ. 281.

ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑ ΒΙΚΤΟΡΙΑ.

ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Η ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑ ΚΑΡΛΟΤΤΑ ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ ΤΟΥ ΣΑΞΟΝΙΚΟΥ-ΜΑΪΝΙΓΓΕΝ.

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΒΙΚΤΟΡΙΑ

Η ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑ ΕΙΡΗΝΑΙΑ ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΗΣ ΠΡΩΣΣΙΑΣ.

Ο ΠΡΙΓΚΗΨ ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΟΥ ΣΑΞΟΝΙΚΟΥ ΜΑΪΝΙΓΓΕΝ ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ.

Ο ΠΡΙΓΚΗΨ ΤΗΣ ΠΡΩΣΣΙΑΣ ΕΡΡΙΚΟΣ.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΡΟ ΔΙΑΚΟΣΙΩΝ ΕΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ JACQUES PAUL BABIN.

(Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Χ. Ἀλεξάκη)

Τῷ Κυρίῳ Ἀββᾶ Πεκοάλ, Κανονικῷ τῆς Σχολιακῆς Ἐκκλησίας τοῦ St. Just, κτλ.

Κύριε.

Δὲν μοὶ ἐπέτρεψαν αἱ μέχρι τοῦδε ἐνασχολήσεις μου, ἵνα σᾶς κάμω τὴν περιγραφὴν τῆς λαμπρᾶς καὶ ἀρχαίας πόλεως Ἀθηνῶν, ἣν μοὶ ἐζητήσατε, ἐν ᾧ ἤμην ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Σμύρνῃ καὶ τὴν ὁποίαν πάλιν μοὶ ἐζητήσατε μετὰ τὴν ἐκ χίου ἀναχώρησίν σας διά τινος τῶν φίλων σας. Θέλω ἐνασχοληθῇ κατὰ τὸν ὀλίγον χρόνον, ὃν διαθέτω τόρα νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου καὶ ἐλπίζω, ὅτι ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐκθέσεώς μου ταύτης δὲν θὰ σᾶς δυσαρεστήσῃ καί, ὅτι ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ περιέργεια ὑμῶν θέλουν ἐν αὐτῇ εὕρει τέρψιν τινα, ὅταν θέσω ὑπὸ τὴν μελέτην ὑμῶν τὰς ἀρχαίας τῆς πόλεως ταύτης ἐκκλησίας, τὸ φέραρ τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀποστόλου τῆς Γαλλίας Ἁγίου Διονυσίου, καὶ ὅταν λαλήσω πρὸς ὑμᾶς περὶ τῶν ναῶν τῶν ψευδοθέων, περὶ τοῦ φανοῦ, ἢ σπουδαστηρίου τοῦ Δημοσθένους, τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Λυκείου τοῦ Ἀριστοτέλους, περὶ τῶν Ἀνακτόρων τοῦ Θησέως, τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, περὶ τῶν κιόνων, τῶν θριαμβευτικῶν Ἀψίδων καὶ τῶν λοιπῶν μεγαλοπρεπῶν τῆς Ἀρχαιότητος λειψάνων, ἅτινα μετὰ τοσούτους διαφόρους πολέμους, ὑφ' ὧν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐκακώθη ἡ χώρα αὕτη σώζονται ἔτι.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ἐν πολλοῖς βιβλίοις θέλετε δυνηθῇ νὰ εὕρητε τὴν περιγραφὴν τῆς Ῥώμης, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν λοιπῶν ἀξιολόγων τοῦ κόσμου πόλεων, ὅπως ἔχουσι σήμερον· ἀλλὰ δὲν εἰξεύρω ἐν τίνι βιβλίῳ περιγράφονται αἱ Ἀθῆναι τοιαῦται, οἵας τὰς εἶδον καὶ δὲν ἤθελέ τις δυνηθῇ νὰ εὕρῃ τὴν πόλιν ταύτην, εἰ ἀνεζήτει αὐτὴν οἵα περιγράφεται ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ Παυσανίου καὶ ὑπ' ἄλλων τινων ἀρχαίων συγγραφέων· ἀλλ' ἐνταῦθα θέλετε ἰδῇ αὐτὴν ἐν αὐτῇ τῇ καταστάσει, ἐν ᾗ εὑρίσκεται σήμερον οὖσα τοιαύτη ὥστε καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρειπίων της οὐχ ἧττον δὲν παύει ἐμποιοῦσα τὸν πρὸς αὐτὴν σεβασμόν. . . .

2. Ἡ θέσις αὐτῆς μοὶ ἐφάνη καλλίστη καὶ προσφυεστάτη ἐπὶ λόφου ἐν τῷ μέσῳ εὐρείας πεδιάδος 5 ἢ 6 Λευγῶν τὸ μῆκος πλήρους ἐν μέρει ἐξ ἀμπελώνων καὶ ἀγρῶν σιτοφόρων καὶ ἐν μέρει ἐξ ἐλαιῶν, αἵτινες συνετέλεσαν ἄλλοτε, ἵνα καθιερωθῇ μᾶλλον τῇ Ἀθηνᾷ, ἧς καὶ φέρει τ' ὄνομα, ἢ τῷ Ποσειδῶνι· ἐξ οὗ καὶ ἐκτίσθη εἰς ἀπόστασιν μείζονα μιᾶς λεύγης ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῶν ἱδρυτῶν προτιμησάντων λαοὺς καλλιεργοῦντας τὴν γῆν καὶ ἐπιμελουμένους τῶν ἐλαιῶν, ἢ ναύτας, ἁλιεῖς, ἐμπόρους, ἢ πειρατάς.

Ἡ μεγάλη αὕτη πεδιὰς εἶνε εἰς τὸ μέσον καὶ τὸ κέντρον εὐρέος ἀμφιθεάτρου ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ ὄρους Ὑμηττοῦ, τοῦ ὄρους Κιθαιρῶνος, τοῦ Ἱππείου Κολωνοῦ, τοῦ Πεντελίου (;) ὄρους καὶ πολλῶν ἑτέρων βουνῶν κεκαλυμμένων ὑπό τινων δένδρων καὶ παντοειδῶν βοτάνων πληρουσῶν τὸν ἀέρα ἡδυτάτης ὀσμῆς, δι' ὃ καὶ τὸ Ὑμήττειον μέλι θεωρεῖται ἔτι, ὡς τὸ ἄριστον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπαρχόντων.

Οὐκέτι βλέπει τις ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου τὸ ἄγαλμα τοῦ Διός, ὡς οὔτε καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ὄρους Πάρνηθος καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ μικροῦ βουνοῦ τοῦ Ἀγχέσμου, ὡς οὐκέτι φαίνονται ἐπὶ τοῦ Ἱππείου Κολωνοῦ οἱ βωμοὶ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, οὔτε οἱ τοῦ Πειριθόου, τοῦ Θησέως, Οἰδίποδος καὶ Ἀδράστου. Ταῦτα πάντα δὲν κωλύουσιν, ὥστε ὁ ἀὴρ τῶν Ἀθηνῶν νὰ μὴν εἶνε ἐξαίρετος· ἐνταῦθα δὲν δύνανται οἱ Ἰατροὶ νὰ πλουτήσωσι, καθότι αἱ ἀσθένειαι εἰσὶ σπανιώταται. Ὁ λοιμός, ὅστις συχνάκις ἐρημοῖ τὰς πλησιοχώρους πόλεις, ὡς τὰς Θήβας καὶ τὴν Χαλκῖδα φαίνεται μὴ τολμῶν ἐκ σεβασμοῦ νὰ προσεγγίσῃ πρὸς τὴν περιφανῆ ταύτην πόλιν, ἥτις σπανίως ὑπ' αὐτοῦ μολύνεται.

3. Κάλλιστος εἶνε ὁ τῶν Ἀθηνῶν λιμὴν ὑπερβάλλων κατά τε τὸ εὖρος καὶ τὸ μῆκος τὸν τῆς Μασσαλίας, ἀλλὰ μειονεκτῶν κατὰ τοῦτο, ὅτι ὑπ' οὐδενὸς φρουρίου ὑπερασπίζεται, ἵνα ἐξασφαλίζῃ τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα εἰσὶν ἐν αὐτῷ ἐκτεθειμένα εἰς τὰς λεηλασίας τῶν πειρατῶν καὶ κατὰ τὸ ὅτι ἀπέχει τῆς πόλεως ἐπέκεινα τῆς μιᾶς λεύγης, τῶν Ἰταλῶν ὑπολογιζόντων τὴν ἀπόστασιν ταύτην εἰς πέντε μίλια. Παρὰ τὴν ἄκραν τῆς θαλάσσης φαίνονται ἔτι τὰ θεμέλια προκυμαίας καὶ ἀρχαίας τινὸς ἀκροπόλεως καὶ τὰ λείψανα στύλων, ὅπου πιθανῶς ἦτο ἡ ἄλυσις, καὶ οἵτινες εἰσὶ νῦν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ὡς δύο σκόπελοι κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος, ὅστις καλεῖται Λιμὴν τοῦ Λέοντος, ἕνεκα μεγάλου τινὸς Λέοντος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου εὑρισκομένου ἐν τῇ πρὸς τὴν πόλιν ἐσχατιᾷ ἐγγὺς μιᾶς καὶ μόνης ἀκατοικήτου οἰκίας, κτισθείσης, ἵνα θέτωσιν ἐν αὐτῇ τὰ ἐμπορεύματα πρίν, ἢ τὰ φορτώσωσιν εἰς τὰ πλοῖα. Ἐκεῖ δὲ ὁ Τελώνης ζυγίζει μέρος αὐτῶν, ἵνα λάβῃ τὰ δικαιώματά του. Εἰ καὶ ὁ Λέων κάθηται ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ὑψοῖ τοσοῦτον τὴν κεφαλὴν ὅσον θὰ ἠδύνατο νὰ τὴν ὑψώσῃ καὶ ὁ κάλλιστος ἵππος.

Ὁ Παυσανίας πληροφορεῖ ἡμᾶς, ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς κατεσκεύασε τὸν λιμένα τοῦτον καλούμενον ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου Πειραιᾶ, λέγοντος, ὅτι ὁ βασιλεὺς Κέκροψ ἔκτισε μακρὰν ὁδὸν περιφρασσομένην ὑπὸ τειχῶν, ὧν τὰ θεμέλια φαίνονται εἰσέτι. Τὸ μέρος, ὅπου ἦτο ἡ ὁδὸς αὕτη νῦν ἐστὶ λεωφόρος εἰς τὰς πλευρὰς τῆς ὁποίας βλέπει τις πεδιάδα, ὅπου ἐπὶ ἐκτάσεως πλείονος τῆς ἡμισείας λεύγης σπείρουσι σῖτον. Εἶτα ὁδεύει τις μεταξὺ ἀμπελώνων καὶ ἐλαιῶν ἐπὶ ἐκτάσεως ἡμισείας ἑτέρας λεύγης, μεθ' ὃ ἐν τῷ ὑπολοίπῳ τῆς ἐγγυτέρας πρὸς τὴν πόλιν ὁδοῦ ἀπαντᾷ τις πεδιάδα ὁμοίαν πρὸς τὴν πρώτην ἔχουσαν ἑτέρας ἡμισείας λεύγης ἔκτασιν.

4. Δύναται δέ τις νὰ εἰσέλθῃ ἐν τῇ πόλει χωρὶς νὰ διέλθῃ δι' οὐδεμιᾶς πύλης, εἰ καὶ παρετήρησα δύο, ἢ τρεῖς ἐξ αὐτῶν οὐδέποτε κλειομένας, ὡς μὴ ὑπαρχόντων ποσῶς τειχῶν περὶ τὴν πόλιν. Αἱ πλεῖσαι δὲ τῶν ἀγυιῶν ὁμοιάζουσι πρὸς ἀγυιὰς χωρίου.

Ἀντὶ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων οἰκοδομημάτων, τῶν ἐνδόξων ἐκείνων τροπαίων, τῶν πολυτελῶν ἐκείνων ναῶν, οἱ ὁποῖοι περιεκόσμουν ἄλλοτε τὴν πόλιν, βλέπει νῦν τις μόνον ἀγυιὰς στενὰς ἀλιθοστρώτους, οἰκίας ἄνευ λαμπρότητος κατεσκευασμένας ἐξ ἀρχαίων ἐρειπίων καὶ ἀντὶ παντὸς οἱουδήποτε κοσμήματος· τεμάχια κίονων ἀτάκτως τεθειμένων ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῶν καὶ καθ' ὃν τρόπον ἐνετέθησαν καὶ οἱ ἄλλοι λίθοι, ἢ μαρμαρίνους τινὰς βαθμίδας σεσημειωμένας διὰ τοῦ σταυροῦ, χρησιμευσάσας ἄλλοτε ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἢ θυρίδων τῶν ἐρειπωθεισῶν ἐκκλησιῶν. Αἱ οἰκίαι πᾶσαι εἰσὶ λίθινοι ἐν ᾧ αἱ πλεῖσται ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰσὶ ξύλινοι. Βλέπει δέ τις μάλιστά τινας ἱκανῶς, ὡς πρὸς τὸν τόπον ὡραίας, ὅπου νῦν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχωσι μεγαλοπρεπεῖς οἰκίας.

5. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς κρήνας εἶδον ὡραιοτάτην τινὰ κεκοσμημένην διὰ διάφορων πρόσωπων ἐπὶ τοῦ μαρμάρου· νομίζω δέ, ὅτι εἶνε ἡ περὶ ἧς ποιεῖται λόγον ὁ Παυσανίας ἀναφέρων, ὅτι δὲν ὑπάρχει, ἢ μία καὶ μόνη, εἰς ἣν ἄρα προσέθηκαν ἕξ, ἢ ἑπτὰ ἑτέρας μὴ ἀφθονούσας τοσούτου ὅσον αὕτη ὕδατος, οὔτ' ἐχούσας κίονας καὶ μαρμάρινα πρόσωπα, εἰ καὶ ἔχουσι μεγάλα τινα τεμάχια ἐκ μαρμάρου σεσημειωμένα καὶ κεκαλλωπισμένα διὰ σταυρῶν, δεικνύοντα, ὅτι ἐλήφθησαν ἀπὸ τῶν ἐρειπίων ἀρχαίων ἐκκλησιῶν.

Οὐδόλως παρὰ τὴν κρήνην ταύτην εἶδον τὸ ἄγαλμα τοῦ Βάκχου οὔτε τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος, ἢ τὸν τῆς Περσεφόνης, οἵτινες ὑφίσταντο ἐνταῦθα κατὰ τοὺς χρόνους ἔτι τοῦ Παυσανίου

λέγοντος, ὅτι ἡ κρήνη αὕτη, ἣν ὁ Πεισίστρατος ἐκάλυνε μὲ διάφορα πρόσωπα ἐκαλεῖτο ἐννεάκρουνος, διότι εἶχεν ἐννέα σωλῆνας. Καὶ ὁ Θουκυδίδης οὕτως ἀποκαλεῖ αὐτὴν προσθέτων, ὅτι πρὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅτε ἐν τῇ πόλει ὑπῆρχον κρῆναι τινες ἐκαλεῖτο „Καλλιρρόη". Νῦν δ' ἔχει τρεῖς μόνον, ἢ τέσσαρας σωλῆνας.

Ἀνωθεν τῆς κρήνης ταύτης ὑπάρχει μεγάλη τις αἴθουσα πλήρης χρυσωμάτων ὑποστηριζομένη ὑπὸ κιόνων μαρμαρίνων, ὅπου λέγεται, ὅτι ἐμφανίζονται φαντάσματα, ὅπως ἠθέλησε νὰ ποιήσῃ πιστευτὸν Διερμηνεύς τις κατακλιθεὶς ἐν αὐτῇ. Ὁ Κύριος Γάλλος Πρόξενος, ὅστις κατοικεῖ ἐν τῷ ὡραίῳ τούτῳ οἰκήματι, ὅπερ ἀνήκει εἴς τινα πλούσιον Τοῦρκον, διαβεβαιοῖ, ὅτι συχνάκις τὴν νύκτα ἀκούει κρότους καὶ ὅτι τὴν πρωΐαν εὑρίσκει πάντα τὰ σκεύη ἄνω κάτω.

6. Πρὶν ἢ ποιήσωμαι λόγον περὶ τῶν ὑπολοίπων τῶν Ἀθηνῶν ἀρχαιοτήτων θέλω νὰ ἀναφέρω καί τινα περὶ τῶν κυριωτέρων ἐκκλησιῶν, ἃς οἱ τοῦ Ἑλληνικοῦ δόγματος Χριστιανοὶ διασώζουσιν, ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι τοῖς ἀφῆρεσαν πολλὰς τῶν ὡραιοτέρων, ἵνα μεταβάλωσιν αὐτὰς εἰς Τεμένη.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔχει τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων θεμελίων τῆς οἰκίας τοῦ Ἁγ. Διονυσίου, τοῦ Ἀρειοπαγίτου, συναπτομένης πρὸς τὰ ἐρείπια μικρᾶς τινος ἀρχαιοτάτης ἐκκλησίας, ἧς τὰ κατερειπωμένα λείψανα καὶ οἱ τοῖχοι φαίνονται ἔτι κατακεκοσμημένα μὲ διάφορα ζωγραφήματα καὶ πλησίον τῆς ὁποίας εἶνε φρέαρ τι, ὅπου βεβαιοῦται, ὅτι ὁ Ἅγ. Παῦλος ἔμεινεν ἐπὶ 24 ὥρας κεκρυμμένος ἐν διωγμῷ τινι, ὃν κατ' αὐτοῦ διήγειρον οἱ ἐχθροί του μετὰ τὴν εἰς τὸν χριστιανισμὸν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἀρειοπαγίτου τούτου γερουσιαστοῦ.

Οἱ Φράγκοι ἔχουσιν ἐν Ἀθήναις μόνον τὸ παρεκκλήσιον τῶν πατέρων Καπουκίνων, ὡς εἶχον πρότερον μόνον τὸ τῶν πατέρων Ἰησουϊτῶν. Λέγεται δὲ ὅ,τι κτῖσται εὑρόντες ὑπὸ τὴν γῆν μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας ταύτης Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἄγαλμα μαρμάρινον παριστῶν τὴν Ἁγίαν παρθένον ἔχουσαν ἐν ἀγκάλαις τὸν υἱὸν αὐτῆς, ὁ ἀποθανὼν Ἀρχιεπίσκοπος ἅμα ἰδὼν αὐτὴν τὴν κατεσυνέτριψε, ἐκ φόβου μὴ οἱ Λατῖνοι λάβωσι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀντιτάσσοντες αὐτοῖς, ὅτι ὁ Ἁγ. Διονύσιος ἐτίμα τὰς προστύπους εἰκόνας, ἀφοῦ εὗρον μίαν τοιαύτην ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς μετὰ τῆς ἐκκλησίας ταύτης συναπτομένης οἰκίας του.

7. Εἰς 150 περίπου βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ταύτης τοῦ Ἁγ. Διονυσίου βλέπει τις ἀρχαῖον τινα ναὸν εἰδώλων ὅλον ἐκ μαρμάρου, ὅστις ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς βασιλείας Θησέως τοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν τοῦ οἰκοδομήσαντος αὐτόν, ἔμεινεν ἀκέραιος μεταποιηθεὶς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν εἰς ἐκκλησίαν καθιερωθεῖσαν τῷ Ἁγ. Γεωργίῳ. . . .

Βαδίζει δέ τις πέριξ τοῦ ναοῦ τούτου ἐν στοᾷ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ μεγάλων ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης κιόνων, οἵτινες ἐπὶ τῆς στοᾶς ταύτης ὑποβαστάζουσι θόλους ἐπιπέδους δέκα περίπου ποδῶν τὸ πλάτος, ὅπου βλέπει τις ἀρίστην ἀρχιτεκτονικήν, μεγάλα ἐκ μαρμάρου τεμάχια, τὰ ὁποῖα εὐκόλως ἤθελέ τις ὑπολάβει ὡς μακρὰς δοκούς. Μεταξὺ δὲ τῶν κιονοκράνων καὶ τῆς κορωνίδος, ἥτις ἐκτείνεται πέριξ ὑπάρχει ὡραία τις ζωηφόρος ἐξ ἀναγλύφων, ὅπου ἀπεικονίζονται οἱ ἄθλοι τοῦ Θησέως καὶ ἰδίως ἡ τῶν Κενταύρων καὶ Λαπίθων μάχη, ὡς καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὰς Ἀμαζόνας. Εἰς ἑκάστην κατὰ μῆκος τοῦ ναοῦ πλευρὰν ὑπάρχουσι 12 στῆλαι, πέντε δὲ κατὰ τὸ πλάτος. Ὁ θόλος ὃν εἶχον κτίσει οἱ χριστιανοὶ καὶ ὅστις φαίνεται δι' ὀπῆς τινος τοῦ κλείθρου οὐδόλως προσεγγίζει πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ναοῦ τούτου.

Εἰς πεντήκοντα δ' ἐκεῖθεν βημάτων ἀπόστασιν ἔν τινι λεωφόρῳ ὑπάρχει Λέων τις ἐκ λευκοῦ, ὡς ἡ χιὼν μαρμάρου κατακεκλιμμένος ἐπὶ τῶν ποδῶν τοῦ κατὰ γῆς· εἶνε δὲ μείζων καὶ μακρότερος ἵππου βλέπων τις τὸ στόμα αὐτοῦ ἠνεωγμένον καὶ μεγάλην τινα ὀπὴν δαπερῶσαν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, δι' ἧς ἄνθρωπίνη τις ἤθελε δυνηθῇ νὰ διέλθῃ, ἤθελεν εἰπεῖ, ὅτι ἐχρησίμευσεν εἰς κρήνην τινα.

8. — — — — — — — — — — — — — — —

Ἀρκοῦν μοι εἶνε νὰ εἰπω ὅ,τι πολλοὶ μὲ διεβεβαίωσαν, ὅτι δηλ. ὑπολείπονται ἔτι τοῖς Χριστιανοῖς περὶ τὰς τριακοσίας ἐκκλησίας ἐν τε ταῖς Ἀθήναις αὐταῖς καὶ ἐπὶ μίαν λεύγην κύκλῳ, τοῦθ' ὅπερ ἤθελε φανῇ ἀπίστευτον, ἂν ἐγὼ αὐτὸς δὲν ἐξεπληττόμην βλέπων τοσοῦτον πολυαρίθμους ἐκκλησίας ἐξ ὧν τινὲς ἐκ μαρμάρου.

Ὁμιλήσαντες περὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Χριστιανῶν πρέπει νὰ εἴπωμέν τι καὶ περὶ τῶν τεμενῶν τῶν Τούρκων.

9. Εἰς ἓν μόνον τῶν τεμενῶν τῶν Ἀθηνῶν εἰσῆλθον, ὅπερ πρότερον ὑπῆρξε ναὸς οἰκοδομηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν πρὸς τιμὴν τῆς Θεᾶς Παλλάδος, πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ καθιερωθεὶς εἶτα ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν μετὰ τὸ Ἀποστολικὸν κήρυγμα τῇ αἰωνίᾳ Σοφίᾳ.

Ὁ ναὸς οὗτος, ὅστις λίαν πόρρωθεν φαίνεται καὶ ὅστις εἶνε ἡ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἀκροπόλεως ὑψηλοτέρα οἰκοδομὴ εἶνε ἀριστούργημα τῶν δοκιμωτάτων τῆς Ἀρχαιότητος Ἀρχιτεκτόνων. Καὶ τὸ μὲν μῆκος εἶνε εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ποδῶν, τὸ δὲ πλάτος πεντήκοντα· ἐν αὐτῷ δὲ βλέπει τις τρεῖς στοίχους θόλων ὑποστηριζομένων ὑπὸ ὑψηλοτάτων ἐκ μαρμάρου κιόνων, ἤτοι τοῦ σηκοῦ καὶ τῶν δύο αὐτοῦ πτερύγων καθ' ἃς ὑπερτερεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει κτισθεῖσαν Ἁγίαν Σοφίαν καίτοι οὖσαν ἄλλως θαῦμα τοῦ κόσμου· ἀλλὰ προσέξας παρετήρησα, ὅτι οἱ τοῖχοι αὐτοῦ εἰσὶ μόνον κεκονιαμένοι καὶ κεκαλυμμένοι ὑπὸ μεγάλων τεμαχίων μαρμάρου πεσόντων ἄνωθεν ἔν τισι τῶν στοῶν μέρεσι, ὅπου βλέπει τις πλίνθους τε καὶ λίθους κεκαλυμμένους ἐκ μαρμάρου.

Ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ναὸς οὗτος τῶν Ἀθηνῶν τοσοῦτον εἶνε μεγαλοπρεπὴς διὰ τὸ ὑλικὸν αὐτοῦ, θαυμασιώτερος εἶνε ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν ἐργασίαν καὶ διὰ τὴν τέχνην ἥτις ἐν αὐτῷ παρατηρεῖται materiam superabat opus.[1]) Μεταξὺ τῶν ἐκ μαρμάρου ἀψίδων ὑπάρχει μία, ἥτις εἶνε ἡ εὐπρεπεστέρα πασῶν ὡς περικοσμουμένη ἅπασα ἐκ τοσούτων ὡραίων μορφῶν κεχαραγμένων ἐπὶ τοῦ μαρμάρου ὅσας δύναται νὰ περιλάβῃ.

Ὁ πρόναος ἔχει τοσοῦτον μῆκος ὅσον εἶνε τὸ εὖρος τοῦ ναοῦ καὶ πλάτος περὶ τοὺς δεκατέσσαρας πόδας ὑποκάτωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει μακρός τις ἴσος θόλος, ὅστις φαίνεται ὢν περικαλλὲς δάπεδον, ἢ μεγαλοπρεπὲς φάτνωμα διότι βλέπει τις ἐν αὐτῷ μακρὰ μαρμάρου τεμάχια, τὰ ὁποῖα φαίνονται ὡς μακραὶ καὶ παχεῖαι δοκοὶ ὑποστηρίζουσαι ἕτερα μεγάλα καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης τεμάχια κεκοσμημένα ὑπὸ διαφόρων μορφῶν καὶ προσώπων θαυμασίας τέχνης.

Ἡ μετόπη τοῦ ναοῦ, ἥτις ἐστὶ λίαν ὑψωμένη ὑπὲρ τὸν πρόναον τοῦτον εἶνε τοιαύτη, ὥστε δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω, ὅτι ἐν ἀπάσῃ τῇ Γαλλίᾳ ὑπάρχει τοιαύτη τις τοσοῦτον μεγαλοπρεπὴς καὶ τοσοῦτον καλῶς ἐπεξειργασμένη. Αἱ μορφαὶ καὶ τ' ἀγάλματα τοῦ πύργου (chateau) τοῦ Ρισχελιέως, ὅστις εἶνε τὸ θαῦμα τῆς Γαλλίας καὶ τὸ ἀριστούργημα τῶν τεχνιτῶν τῶν χρόνων τούτων, οὐδὲν ἔχουσι τὸ προσεγγίζον πρὸς τὰς ὡραίας τε καὶ μεγάλας ταύτας ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ ἵππων μορφάς, αἵτινες φαίνονται ἐν τῇ μετόπῃ ταύτῃ οὖσαι περὶ τὰς τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν καὶ τοιαῦται ἐν τῇ ἑτέρα τοῦ ναοῦ πλευρᾷ ὄπισθεν τοῦ τόπου, ὅπου ἦν τὸ μέγα θυσιαστήριον κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους.

Κατὰ μῆκος δὲ τοῦ ναοῦ ὑπάρχει διάδρομος, ἢ στοὰ ἐξ ἑκάστης τῶν πλευρῶν, ὅπου τις διέρχεται μεταξὺ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ καὶ ἑπτὰ καὶ δέκα ὑψηλοτάτων καὶ παχυτάτων διερραβδωμένων κιόνων οἵτινες δὲν σύγκεινται ἐξ ἑνός, ἀλλ' ἐκ πολλῶν τεμαχίων ὡραίου λευκοῦ μαρμάρου τεθειμένων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ. Μεταξὺ τῶν ὡραίων τούτων στύλων κατὰ μῆκος τῆς στοᾶς ταύτης ὑπάρχει μικρόν τι τεῖχος ἀφῖνον μεταξὺ ἑκάστου κίονος τόπον, ὅστις ἤθελεν εἶσθαι ἱκανῶς εὐρύς, ἵνα κατασκευάσωσιν ἐν αὐτῷ θυσιαστήριον καὶ παρεκκλήσιον, ὡς βλέπει τις εἰς τὰς πλευρὰς καὶ παρὰ τοὺς τοίχους τῶν μεγάλων ἐκκλησιῶν.

Οἱ κίονες οὗτοι χρησιμεύουσιν ἵνα μετὰ τῶν ἀντηρίδων ὑπο-

[1]) Τὸ ἔργον ὑπερβάλλει τὴν ὕλην.

βαστάζωσι πρὸς τ' ἄνω τοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ καὶ κωλύωσιν αὐτοὺς ἔξωθεν, ἵνα μὴ ἐνδίδωσιν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἀφίδων. Οἱ τοῖχοι τοῦ ναοῦ τούτου περικοσμοῦνται ἄνωθι πρὸς τὰ ἔξω ὑφ' ὡραίου περιβόλου ἐκ μαρμαρίνων λίθων ἐντελῶς κατειργασμένων, ἐφ' ὧν ἀπεικονίζονται πολυάριθμοι θρίαμβοι εἰς τρόπον ὥστε βλέπει τις ἐν προστύποις ἀπειρίαν ἀνδρῶν, γυναικῶν, παίδων, ἵππων τε καὶ ἁρμάτων ἀπεικονιζομένων ἐπὶ τῶν λίθων τούτων, οἵτινες εἶνε τοσοῦτον ὑψηλά, ὥστε οἱ ὀφθαλμοὶ μετὰ κόπου ἀνακαλύπτουσι πάσας τὰς καλλονὰς καὶ διακρίνουσι πᾶσαν τὴν δεξιότητα τῶν ποιησάντων αὐτοὺς ἀρχιτεκτόνων καὶ γλυπτῶν. Εἷς τῶν μεγάλων τούτων λίθων τῶν συνιστώντων τὴν ζώνην ταύτην ἀπεσπάσθη ἐκ τῆς θέσεώς του καὶ πεσὼν μετηνέχθη ἐν τῷ τεμένει ὄπισθεν τῆς θύρας, ἐφ' οὗ μετὰ θαυμασμοῦ βλέπει τις ἀπειρίαν προσώπων ἀπεικονιζομένων ἐπ' αὐτοῦ μετ' ἀπαραμίλλου τέχνης.

Πᾶσαι αἱ καλλοναὶ τοῦ ναοῦ τούτου, ὃν πρὸ ὀλίγου περιέγραψα εἰσὶν ἔργα τῶν ἀρχαίων ἐθνικῶν Ἑλλήνων. Ἀσπασθέντες τὸν χριστιανισμὸν οἱ Ἀθηναῖοι μετέβαλον τὸν ναὸν τοῦτον τῆς Ἀθηνᾶς εἰς ἐκκλησίαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ προσθέντες ἐν αὐτῷ θρόνον ἐπισκοπικὸν καὶ ἄμβωνα διὰ τὸν Ἱεροκήρυκα σωζόμενα ἔτι ὡς καὶ ἁγίας τραπέζας ἀνατραπείσας ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες οὐδόλως ἐν τοῖς τεμένεσιν αὐτῶν προσφέρουσι θυσίας. Τὸ μέρος τοῦ μεγάλου θυσιαστηρίου εἶνε εἰσέτι λευκότερον, ἢ τὸ λοιπὸν τοῦ τοίχου· αἱ πρὸς ἀνάβασιν εἰς αὐτὸ βαθμίδες εἰσὶν ἀκέραιαι καὶ μεγαλοπρεπεῖς.

— —

10. Ἀφοῦ ἐποιησάμεθα λόγον περὶ τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηνῶν, τῶν οἰκοδομημάτων, τῶν κρηνῶν, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τεμενῶν τῆς πόλεως ταύτης θέλομεν ἐπισκοπήσει τὰς ἄλλας αὐτῆς ἀρχαιότητας χωρὶς νὰ ἐξέλθωμεν τοσοῦτον ταχέως ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως, ἥτις τό γε νῦν ἔχον δὲν εἶνε εἰς κατάστασιν, ἵνα ὑποστῇ μακροχρόνιον πολιορκίαν καίτοι τῆς θέσεως αὐτῆς οὔσης προσφυεστάτης.

Βλέπει τις ἐν αὐτῇ ἀρχαῖόν τι Ἀνάκτορον μεγαλοπρεπέστατον ὅλον μαρμάρινον καὶ τὸ ὁποῖον τινὲς λέγουσιν, ὅτι ἦτο ἡ ὁπλοθήκη, μετὰ τετραγώνου πύργου ὑψηλοτάτου καὶ ὡραιοτάτου. Ἐπὶ δὲ τῆς πόλης τῆς Ἀκροπόλεως ἔσωθεν φαίνεται ἔτι Ῥωμαϊκός τις ἀετὸς ἐπὶ μαρμάρου.

11. Ἄνωθεν τῶν τειχῶν τῆς Ἀκροπόλεως ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν προσβλεπούσης πλευρᾶς αὐτῆς βλέπει τις ἐπὶ τῆς κατωφερείας τοῦ ἐφ' οὗ κεῖνται λόφου τὰ λείψανα τοῦ Ἀρείου Πάγου συνιστάμενα ἔκ τινων τειχῶν καὶ θυρίδων αἵτινες ἔχουσιν ἔτι καλὴν τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν.

Ἐξερχόμενος δέ τις τῆς Ἀκροπόλεως βλέπει πολὺ πλησίον ἐπὶ λόφου τινὸς πρὸς τ' ἀριστερὰ θριαμβευτικήν τινα ἀψίδα ἀνεγερθεῖσαν πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ.

12. Εἰς τὴν οἰκίαν, ἣν πρὸ ὀλίγου ἠγόρασαν οἱ Καπουκῖνοι πατέρες ὑπάρχει ἀρχαιότης τις λίαν περίβλεπτος καὶ ἥτις ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Δημοσθένους ἔμεινεν ἀκεραία· κοινῶς δ' αὕτη καλεῖται τὸ φανάρι τοῦ Δημοσθένους καὶ οἱ σοφώτεροι τῶν Ἀθηναίων εἶπον μοι, ὅτι ἦτο ὁ τόπος, ὅπου, ἀφοῦ ἔκειρε τὸν πώγωνα καὶ τὴν κόμην ἀπεσύρθη ὁ μέγας οὗτος ῥήτωρ, ἵνα διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀναγκάσῃ ἑαυτὸν νὰ μένῃ ἀπομεμονωμένος, ὅπως διὰ τῆς μελέτης καὶ ἐν τῇ σιγῇ κτήσηται τὰς καλλίστας τῶν γνώσεων καὶ τὰ κάλλιστα τῶν τῆς φιλοσοφίας φώτων, ὡς καὶ τὰς ἀκροτάτας τῆς εὐγλωττίας λεπτότητας.

Ὁ φανὸς ἢ ὁ λαμπτὴρ οὗτος εἶνε πυργίσκος ὅλος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, νῦν δ' ὀλίγον τι ἠμαυρωμένος ἄνωθεν ἔκ τε τῶν βροχῶν καὶ τῶν πυρκαϊῶν, αἵτινες παρηνάλωσαν τὰς τε ἐγγὺς κειμένας οἰκίας ὡς καὶ τὰς αἰθούσας καὶ τὰ δωμάτια, ὅπου ὁ μέγας οὗτος ῥήτωρ εἶχεν ἀποσυρθῆ, καθότι δὲν δύναμαι νὰ πείσω ἐμαυτόν, ὅτι διέμενε πάντοτε κεκλεισμένος ἐν τῷ πυργίσκῳ τούτῳ, ὡς ἔν τινι εἱρκτῇ, ἔχοντι μόνον ὄψος ἀναστήματος ἀνθρωπίνου καὶ μὴ δυναμένῳ νὰ περιλάβῃ ἢ τρία πρόσωπα μόνον.

Φρονῶ μᾶλλον ὅτι τῷ ἐχρησίμευεν ὡς ναός, ἐν ᾧ ἐλάτρευε τοὺς θεούς του πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων ἤναπτε λυχνίας, αἵτινες συνετέλεσαν ὥστε νὰ ἀμαυρώσωσι τὸ μάρμαρον τοῦτο καὶ ὧν ἕνεκα καλοῦσι πιθανῶς τὸν τόπον τοῦτον φανάρι, ἢ λαμπτῆρα. Ἀλλ' εἶνε ἀληθὲς ὅτι καὶ ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ οὕτω· διότι ὁ πυργίσκος οὕτως εἶνε κατεσκευασμένος, ὡς φανὸς μὲ ἓξ διερραβδωμένους στυλίσκους ἔχων ἓξ ποδῶν ὕψος ὑποβαστάζοντα κύκλον ἑνὸς ποδὸς τὴν παχύτητα καὶ τὸν ὄγκον καὶ δύο καὶ ἡμίσεος τὸ ὕψος, περὶ ὃν ὑπάρχουσι περικαλλῆ τὴν γλυπτικὴν πρόστυπα ἀπεικονίζοντα θεοὺς θαλασσίους. Μεταξὺ τῶν στυλίσκων τούτων ὑπάρχουσι μεγάλα τεμάχια μαρμάρου εὐρύτατα καὶ τοῦ αὐτοῦ οὗ καὶ οἱ στυλίσκοι ὕψους. Ὁ κύκλος οὗτος καλύπτεται ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου λίθου ἔχοντος κιονόκρανον ἐκ φυλλώματος δύο ποδῶν τὸ ὕψος κάλλιστα ἐξειργασμένον.

13. Πρὸς τὸ μέσον τῆς πόλεως ὑπάρχει ἀρχαῖός τις ἐκ μαρμάρου ναός, ἀκέραιος καὶ ὀκτάγωνος ἐφ' ἑκάστης τῶν πλευρῶν αὐτοῦ ἔξωθεν ὑπάρχει ἀνθρωπίνη τις μορφὴ ἐν προστύπῳ κάλλιστα ἐξειργασμένη, καὶ κατακεκλιμένη ἐξ ποδῶν τὸ μῆκος, μετ' ἀνθέων, ἢ τοιούτων τινων πραγμάτων ἐν τῇ χειρί. Ἑκάστη μορφὴ εἶνε διαφορετικὴ καὶ ἅπασαι ἀπεικονίζουσι τοὺς ὀκτὼ ἀνέμους, οἷς πιθανὸν ἦν καθιερωμένος ὁ ὡραῖος οὗτος ναός, ὁ ὁποῖος ἄνω τῶν ὀκτὼ τούτων πλευρῶν ἤθελεν ὁμοιάζει πρὸς περιστερῶνα.

Ὁ ναὸς οὗτος, ὅστις, ὡς λέγουσί τινες, εἶνε ὁ τάφος τοῦ Σωκράτους, ὁμοιάζει τρόπον τινὰ πρὸς τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους τῶν Αἰγυπτίων εἰδωλολατρῶν ναούς, οἵτινες ἔξωθεν μὲν ἦσαν ὡραῖοι, ἀλλ' ἔσω ἔβλεπέ τις μόνον μῦς, κροκοδείλους καὶ παντὸς εἴδους ὄφεις· οὕτω δὲ δύναται νὰ εἶνε τὸ Ἱερογλυφικὸν σύμβολον τῶν ὑποκριτῶν, ὡς καθιερωθὲν τοῖς ἀνέμοις· καὶ ἐξωτερικῶς μὲν εἶνε ὡραῖος, ἐνῷ ἐσωτερικῶς ἐξαιρουμένων τῶν τοίχων καὶ τῆς ἐν εἴδει θόλου μαρμαρίνης καμάρας, δὲν βλέπει τις κάτω, ἢ ἀμάραν τινὰ καὶ ἀπειρίαν ἀκαθαρσιῶν.

14. Ἐγγὺς τῆς ἀγορᾶς, ἣν καλοῦσι διὰ τοῦ Τουρκικοῦ ὀνόματος Παζάρ, ὑπάρχει ῥύμη τις ὡραιοτάτη καὶ εὐρυτάτη καὶ ἱκανῶς πλησίον αὐτῆς εὑρίσκεται μία τῶν καλλίστων τῆς πόλεως ταύτης ἀρχαιοτήτων. Εἶνε δὲ μία τῶν μεγαλοπρεπεστέρων πυλῶν, ὧν ὑπάρχουσι τρεῖς, ἡ μὲν μετὰ τὴν δέ, ὥς τις βλέπει τοιαύτας εἰς τὰς εἰσόδους τῶν φρουρίων. Ἡ στερεότης αὐτῆς ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν, καθότι ἡ τριπλῆ αὕτη πύλη εἶνε ἐκτισμένη ἐκ μεγάλων μαρμαρίνων λίθων καλῶς ἐστιλβωμένων.

Συνεχὲς τῇ λαμπρᾷ ταύτῃ πύλῃ ὑπάρχει καὶ ἕτερον λίαν περίβλεπτον τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως λείψανον. Εἶνε δὲ ἱκανῶς μακρὸς τοῖχος ἐξ ὡραίου λευκοῦ μαρμάρου μετ' ὀκτώ, ἢ ἐννέα ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης κιόνων 24 ποδῶν τὸ μῆκος καὶ εἰς ἱκανὴν τῶν μὲν ἀπὸ τῶν δὲ ἀπόστασιν καὶ οἵτινες συνενοῦσι τὸν τοῖχον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς κομψότητος ἣν βλέπει τις ἐν Γαλλίᾳ εἰς τοὺς βωμοὺς τῶν μεγαλοπρεπεστέρων ἐκκλησιῶν. Ἐξεπλάγην βλέπων τὴν καλλονὴν τοῦ τοίχου τούτου ἔχοντος μῆκος ἀγυιᾶς καὶ βλέπων ὅτι νῦν περικλείει μίαν τῶν συνοικιῶν τῆς πόλεως ἐν ᾗ εἰσέρχονται ἐκ τοῦ μέρους τούτου διὰ τῆς τριπλῆς ταύτης πύλης, πέραν τῆς ὁποίας εὑρίσκεταί τις εἰς τὴν ἐξοχήν· κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα, ὅτι ἦτο πύλη τῆς παλαιᾶς τῶν Ἀθηνῶν πόλεως καὶ λείψανον τῶν ἀρχαίων καὶ λαμπρῶν αὐτῆς τειχῶν, ὧν δὲν ἀνακαλύπτει τις ἀλλαχοῦ σημεῖα, τῆς πόλεως ταύτης οὔσης ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὡς μέγα τι χωρίον, καὶ αὐτὰ τὰ τείχη τῆς Ἀκροπόλεως δὲν προσεγγίζουσι κατὰ τὴν καλλονὴν ταῦτα.

Ἀλλ' ἀφοῦ ἐξετάσας προσεκτικῶς εἶδον, ὅτι οἱ κίονες οὗτοι οὐδεμίαν συνάφειαν ἔχουσι μετὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, πείθομαι, ὅτι εἶνε μᾶλλον ἡ πύλη καὶ τὸ πρόσωπον τῶν ἀνακτόρων τοῦ Θεμιστοκλέους, ἢ λείψανον ἴσως τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἐκείνου Ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὃν ἔκτισεν ἐνταῦθα ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀδριανός.

15. Αὐτὸς οὗτος ὁ Αὐτοκράτωρ κατεσκεύασε δι' ἑαυτὸν μεγαλοπρεπέστατον Ἀνάκτορον, οὗ βλέπει τις τὰ λείψανα ἔτι ἔν τινι ἀγρῷ μεταξὺ πόλεως καὶ μικροῦ ποταμοῦ. Λέγεται δέ, ὅτι ἄλλοτε εἶχεν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν κίονας ἐκ μαρμάρου ἐξ ὧν μένουσιν ἔτι ἓξ καὶ δέκα λίαν ὑψηλοὶ καὶ τοσοῦτον παχεῖς, ὥστε δύο ἄνδρες δὲν δύνανται νὰ ἐναγκαλισθῶσιν ἕνα ἐξ αὐτῶν βλέπει τις τὰ λείψανα μικρᾶς τινος θολωτῆς στοᾶς. [1]) Μεταξὺ τεσσάρων ἐκ τῶν κιόνων τούτων ὑπάρχει μικρὸν παρεκκλήσιον τῶν Ἑλλήνων ἀκεραιότατον, ἀλλ' ὅπερ οὐδέποτε κλείεται καὶ οὐ ποσῶς δὲν ποιοῦνται χρῆσιν.

16. Ἐγγύτατα τῶν κιόνων τούτων ἐκ στρογγύλων λίθων [2]) τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δὲ ὑπάρχει μέγας τις πυλὼν ἐκ μαρμάρου ἐπὶ τῆς μετόπης τοῦ ὁποίου ἀναγινώσκονται μεγάλοις γράμμασιν ἑλληνικαὶ λέξεις σημαίνουσαι „Οὐκέτι ῥῦδε ἐστὶν ἡ πόλις τοῦ Θησέως, ἀλλ' ἡ τοῦ Ἀδριανοῦ.“ Ὁ αὐτὸς Αὐτοκράτωρ ἔκτισε τὴν Ἀδριανούπολιν.

17. Λέγεται ὅτι συστοιχία τις τῶν κιόνων τούτων διῆκεν ἐκεῖθεν μέχρι τῆς Ἀκροπόλεως ἐγγὺς τῶν τειχῶν τῆς ὁποίας βλέπει ἐντεῦθεν τις ἔτι δύο ἐπὶ τοῦ λόφου, μικρόν τι ἐλάσσονας τῶν ἄλλων. Δύο δ' ἑτέρους τῆς αὐτῆς παχύτητος, ἧς καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι, βλέπει τις ἐπὶ τοῦ πρανοῦς ἑτέρου λόφου καὶ βεβαιοῦσιν, ὅτι ὑπῆρχεν ἔτι καὶ ἑτέρα τις στοά, ἢ συστοιχία κιόνων ἀπὸ τοῦ ἀνακτόρου μέχρι τοῦ λόφου τούτου, ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ἄλλοτε ναὸς τῆς Παλλάδος, ἐν τῇ θέσει τοῦ ὁποίου ὑπάρχει νῦν ἑλληνικόν τι παρεκκλήσιον.

18. Πολὺ πλησίον τοῦ Ἀνακτόρου τούτου καὶ πέραν τοῦ μικροῦ ποταμοῦ ἐπὶ γηλόφου τινὸς ὑπάρχει ὡραιοτάτη τις ἐκκλησία ᾠκοδομημένη ὁλόκληρος ἐκ καλλίστου μαρμάρου, ἀλλ' ἐγκαταλελειμμένη καὶ ἅπασα ἠνεωγμένη, ἧς οἱ θόλοι ἐξωραΐζονται ὑπὸ ζωγραφιῶν, ἐν αἷς μάλιστα παρετήρησα λείψανόν τι εἰκόνος προστύπου (en bosse) παρὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ἑλλήνων.

19. Καταβαίνων τις ὀλίγον εἰς 60 ἢ 80 βημάτων ἐκεῖθεν ἀπόστασιν βλέπει ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ὡραιοτάτην γέφυραν, ἥτις ὑποκάτωθεν ἔχει δύο μακρὰς στοὰς (voûtes) ἐκτισμένας μὲ μεγάλους λελαξευμένους λίθους ἴσους κατά τε τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος. Ὑπάρχει δὲ καὶ τοῖχος ἀποχωρίζων τὰς δύο ταύτας στοὰς οὔσας, ὡς δύο μεγάλους καὶ εὐρεῖς ἀγωγούς, δι' ὧν τὸ ὕδωρ ῥέει ἐπὶ τῆς γεφύρας ταύτης.

Εὐχερὲς εἶνε νὰ κρίνωμεν ἐκ τῆς καλλονῆς, τοῦ πλάτους καὶ μήκους τῆς γεφύρας ταύτης, ὅτι ὁ Ἰλισσὸς εἶχεν ἄλλοτε ἀφθονώτερον τὸ ὕδωρ παρ' ὅσον κατὰ τὸ παρόν, διότι τόρα ἡ μία τῶν στοῶν καὶ ὁ εἷς ἐκ τῶν ἀγωγῶν τούτων ὑπεραρκοῦσι καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα αὐτὸν διὰ πάντα τὰ ὕδατα τοῦ μικροῦ τούτου ποταμοῦ.

Ἄνωθεν τῆς γεφύρας ταύτης φαίνονται τὰ ἐρείπια ἐκκλησίας καὶ οἰκίας τινὸς, ἐξ οὗ δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ, ὅτι ἦτο μοναστήριον μετὰ τῆς ἐκκλησίας του ἐκτισμένον οὕτως ἐπὶ τοῦ ὕδατος καὶ πρὸ πάντων, διότι οὐδὲν σημεῖον ὁδοῦ φαίνεται οὔτε δι' ἁμάξας, οὔτε δι' ἵππους καὶ διότι εἰσέρχεταί τις ἐπὶ τῆς γεφύρας ταύτης ἐκ τῆς πόλεως μόνον διὰ τοῦ πυλῶνος τῆς ἐκκλησίας, ἧς τοῖχοι τινες σώζονται ἔτι ἀκέραιοι.

20. Ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους τνῦ ποταμοῦ εἰς ῥωγμήν τινα σχηματιζομένην μεταξὺ δύο λόφων βλέπει τις τὸ λείψανον τοῦ ἀμφιθεάτρου καὶ τοῦ τοίχου τοῦ κλείοντος αὐτὸ ἐκ τοῦ προσβλέποντος τὴν γέφυραν μέρους. Τῶν λοιπῶν τριῶν μερῶν κλειομένων ἐκ τοῦ λόφου.

21. Ἀναβαίνων τις ὑψηλότερον καὶ ἀκολουθῶν τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ ἀπαντᾷ εἰς ἡμίσειαν λεύγην ἀπὸ τῆς πόλεως πολλοὺς κήπους ὡραιοτέρους τῶν ὀλίγον τι κατωτέρω τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Ἀδριανοῦ πρὰ τὴν πόλιν κειμένων, καὶ οἵτινες ἔχουσι μείζονα ἔκτασιν, ἐξ οὗ καὶ ὁ Παυσανίας ποιεῖται μνείαν τόπου τινος ἐγγὺς τῶν Ἀθηνῶν, καλουμένου οἱ Κῆποι. [3])

Οὐδόλως ἐν τοῖς κήποις τούτοις εἶδον τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης ὅστις κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Παυσανίου ὑπῆρχεν ἐκεῖ, οὔτε τὸ ἄγαλμα τῆς Θεᾶς ταύτης, ὅπερ ἐν τῷ πρώτῳ Βιβλίῳ τῆς Περιηγήσεως τῆς Ἑλλάδος ὁ συγγραφεὺς οὗτος λέγει, ὅτι ἦτο ἔργον ὃ οἱ θεώμενοι ἐξίσταντο ἐκ θαυμασμοῦ.

[1]) Ἐννοεῖ τὸ πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν σωζόμενον Δερβισικὸν κελλίον.

[2]) Ἐννοεῖ τοὺς σπονδύλους.

[3]) Οἱ Ἀμπελόκηποι.

Καὶ ὅμως βλέπει τις ἔτι σημαντικώτατα λείψανα ἀρχαίου τινὸς πύργου, ἐκτισμένου ἐκ τραχέος, χονδροειδοῦς καὶ κακῶς ἐστιλβωμένου μαρμάρου· ὁμοιάζει δὲ ὡς ἔγγιστα πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ περιστεροτροφεῖα. Ὁ θόλος αὐτοῦ ἔπεσεν, ἕκαστος λίθος εἶνε τοῦ αὐτοῦ μεγέθους, προεξέχουσι δὲ καὶ προεκβάλλουσιν ἅπαντες πρὸς τὰ ἔξω ἐν εἴδει ἀκίδος ἀδάμαντος φεγγιτοτέχνου.

Διεβεβαίωσάν με δέ, ὅτι ὁ πῦργος οὗτος ἄλλοτε ἦτο ἡ Σχολὴ καὶ ἡ Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦτο κάλλιστα συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὅ,τι ἀνέγνωσα ἔν τισι συγγραφεῦσιν, ὅτι ὁ περίφημος οὗτος φιλόσοφος ἀπεσύρθη ἔξω τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ πολὺ πλησίον βουνοῦ τινός. Ὁ πῦργος οὗτος εἶνε εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας λεύγης ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ δὲν ἀπέχει τοῦ ὄρους Ὑμηττοῦ, ἢ περὶ τὸ τέταρτον λεύγης.

— —

Ἰδού, Κύριέ μου, τί γινώσκω νὰ σᾶς γράψω περὶ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως ἀπεικονίσω ὑμῖν τὴν πόλιν τοιαύτην, οἵα τὴν σήμερον εἶνε· ἐξ οὗ βλέπετε, ὅτι εἶνε πολὺ διάφορος, τοῦ ὅ,τι ἦν ἄλλοτε, καθότι δὲν βλέπει τις πλέον πάντας τοὺς ναοὺς ἐκείνους, πάντα τὰ μαυσωλεῖα ἐκεῖνα, πάντα τὰ ἀγάλματα ἐκεῖνα περὶ ὧν ποιοῦνται λόγον οἱ Ἱστορικοί. Οὔτε εἶνε γνωστὸν μάλιστα εἰς ποῖον μέρος ἦσαν οἱ ναοὶ τῆς Ἥρας καὶ τῆς Δήμητρος, οὔτε ποῦ οἱ μεγαλοπρεπεῖς τάφοι τοῦ Μενάνδρου, τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Φορμίωνος· οὔτε τ' ἀγάλματα τοῦ Κέκροπος, τοῦ Πανδίωνος, Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, τοῦ Βρούτου καὶ Κασσίου καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν· οὔτε τὸ ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου κτισθὲν Διδασκαλεῖον (collège), ἐν ᾧ ἀνέκειτο τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ, οὔτε οἱ βωμοὶ τοῦ Ἐλέους, τῆς Αἰδοῦς, τῆς Φήμης καὶ τῆς Χαρᾶς. Οὔτε κἂν μένει σήμειόν τι τοῦ περιωνύμου ἐκείνου βωμοῦ, ἐξ οὗ ἠρόσθη ὁ Ἅγ. Παῦλος τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πρώτου αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κηρύγματος, ὅστις ἦν ἀφιερωμένος τῷ Ἀγνώστῳ Θεῷ.

Καιρὸς εἶνε νὰ τελειώσω. Ἐλπίζω δὲ ὅτι θέλετε λάβει τὴν καλοσύνην νὰ μοὶ συγχωρήσητε διὰ τὸ σχοινοτενὲς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἣν ἔγραψα μόνον διὰ νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου καὶ νὰ παράσχω ὑμῖν τέρψιν τινα, παρακαλῶν Ὑμᾶς εἰς ἀνταλλαγὴν ἐὰν ἔχητε νέον τι πόνημα ἀφορῶν τοὺς ὀλλανδοὺς καὶ τὰς νίκας τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν Μονάρχου νὰ μοὶ τὸ μεταδώσητε καὶ θέλετε μεγάλως ὑποχρεώσει τὸν μετ' εἰλικρινοῦς καρδίας διατελοῦντα,

Κύριέ μου,

Ταπεινότατον καὶ εὐπειθέστατον ὑμέτερον θεράποντα

JACQUES PAUL BABIN

(Ἐκ τῆς ἀδελφότητος τοῦ Ἰησοῦ.)

Ἐν Σμύρνῃ, τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1672.

ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

Ὁ Καῖσαρ ἐξελέξατο τὸν Γαμήνιον Ρέμουλον διὰ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν ἀποθανόντα ὕπατον Φάβιον Μάξιμον· ἀλλ' ἡ ἀντικατάστασις αὕτη δὲν διήρκεσεν εἰ μὴ μίαν ἡμέραν, ὁ δὲ Κικέρων εἶπεν ἀστειευόμενος „ἔχομεν ὕπατον πολὺ ἄγρυπνον, μὴ κοιμηθέντα κατὰ τὸ ὑπατεύειν του διάστημα.“ Ἐρχόμενος δὲ μετὰ τῶν πελατῶν αὐτοῦ πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ὑπάτου τούτου, „Σπεύσωμεν, ἔλεγε καθ' ὁδόν, φίλοι μου, νὰ φθάσωμεν πρὸ τοῦ τέλους τῆς ὑπατείας του.“

* * *

Περιδιαβάζων ποτὲ εἰς τὴν δημοσίαν πλατεῖαν, ᾐσθάνθη δίψαν, καὶ ἐζήτησεν ὕδωρ. Λαβὼν δὲ νὰ πίῃ, εἶδε τὸν Κήνσωρα Κότταν, ἔκδοτον εἰς τὴν οἰνοποσίαν. „Κρύψατέ με, τοῖς λέγει, διότι, ἐὰν ὁ ἡμέτερος Κήνσωρ μὲ ἴδῃ πίνοντα ὕδωρ, θέλει μ' ἀποβάλει τῆς Γερουσίας.“

* * *

Ὁ Κ. Ποπάλιος, ἄνθρωπος εὐήθης καὶ ἀπαίδευτος, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν δεινὸν νομοδιδάσκαλον. Προσκληθεὶς διὰ νὰ παρευρεθῇ ὡς μάρτυς εἰς ὁπόθεσίν τινα, ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἠξεύρε τίποτε. „Νομίζετε, εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ Κικέρων, ὅτι ἤθελον σᾶς ἐρωτήσει περὶ τοῦ Δικαίου.“

ΓΑΜΗΛΙΑ ΔΩΡΑ.

Τὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου Β'. τῇ ἡγεμονίδι Σοφίᾳ δωρηθὲν διάδημα ἐξ ἀδαμάντων καὶ καλαΐνων λίθων, ἀποτελούντων ὁμοῦ διὰ τῆς συναρμολογήσεως τῶν χρωμάτων τὰ ἐθνικὰ τῶν Ἑλλήνων χρώματα, εἶνε ὑψηλὸν εἰς τὸ μέσον καὶ λεπτότατα ἐπεξειργασμένον. Τρεῖς σειραὶ καλαΐνων περιστοιχίζονται ὑπὸ χαριεστάτων ἀραβουργῶν ἐξ ἀδαμάντων. Τὸ περιδέραιον ἔχει σχῆμα ταινίας ἐξ ἀδαμάντων, τὸ δὲ κλεῖστρον ἀποτελεῖται ἐκ μεγάλων καλαΐνων.

* * *

Ἡ αὐτοκράτειρα Φρειδερίκου ἐδωρήσατο εἰς τὴν ἡγεμονίδα Σοφίαν περιδέραιον ἐκ ῥουβινίων καὶ ἀδαμάντων, ὅπερ φέρεται καὶ ὡς διάδημα, σταυρόν, θαυμάσιον τὴν ἀξίαν καὶ τὸ κάλλος, ὅστις ἦτο ἐπὶ πολὺ κειμήλιον τοῦ ἀγγλικοῦ στέμματος, πόρπην ἐκ μεγάλων ἀδαμάντων πέριξ ὑπερμεγέθους καλαΐνου λίθου, ἥτις δύναται νὰ φέρηται καὶ ὡς ψέλιον, δύο περιδέραια ἐξ ὑπερμεγέθων μαργαριτῶν μετὰ κλείστρου ἐξ ἀδαμάντων.

* * *

Ἡ αὐτοκράτειρα Αὐγούστα ἐδωρήσατο εἰς τὴν ἐγγονήν της δύο μεγάλους ἀδαμαντίνους ἀστέρας. Ὁ πρίγκηψ διάδοχος τοῦ Σαξονικοῦ Μαΐνιγγεν ψέλιον ἐκ καλαΐνων καὶ ἀδαμάντων, ἕτερον ψέλιον ἐξ ἀδαμάντων ἢ μεγάλη δούκισσα τῆς Σαξονίας, ἕτερον ψέλιον ἐκ μαργαριτῶν καὶ δύο σειρῶν ἀδαμάντων ἢ δούκισσα τοῦ Βέδφορδ, ἕτερον δὲ ψέλιον ἐκ μεγάλου σαπφείρου καὶ ἀδαμάντων ὁ κόμης Χοενάου.

* * *

Τὰ δῶρα τῆς ἀνάσσης τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν ἐγγονήν της ἡγεμονίδα Σοφίαν εἶνε πολυτιμότατα, περιλαμβάνουσι δὲ τὸ κατάστικτον ἐξ ἀδαμάντων ἰνδικὸν σάλιον, τὸ δωρούμενον εἰς πᾶσαν ἐκ βασιλικοῦ αἵματος πριγκήπισσαν, βαρύτιμον περιδέραιον ἐξ ἀδαμάντων, συσκευὴν τεῖον ἐκ παλαιᾶς κυανῆς πορσελάνας καὶ βιβλιοθήκην περιέχουσαν χρυσοδέτους τοὺς προσφιλεῖς αὐτῇ συγγραφεῖς.

* * *

Τὸ ἐπίσυρμα τῆς νυμφικῆς ἐσθῆτος τῆς ἡγεμονίδος Σοφίας ἐφιλοτέχνησεν ἡ διδάσκαλος τῆς κεντητικῆς Ἔμμα Σέλιγερ. Τὸ ὕφασμα εἶνε λευκὸν ἀτλάζιον, τὰ κεντήματα ἀργυρᾶ. Τὸ ὅλον ἐπίσυρμα ἔχον μῆκος 3·50 μέτρων καὶ πλάτος 1·75 εἶνε κατάστικτον διὰ θαυμασίων κοσμημάτων, φύλλων καὶ καλύκων ἀνθέων. Ὡς πρότυπον εἶχεν ὑποδειχθῆ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας Φρειδερίκου κατακέντητός τις πορφύρα τοῦ ΙΣτ' αἰῶνος.

* * *

Ὁ νυμφικὸς πέπλος τῆς ἡγεμονίδος Σοφίας εἶνε λόγῳ καλλιτεχνικῆς τελειότητος ἐφάμιλλος πρὸς τὸ ἐπίσυρμα. Ἐκεντήθη ἐν τοῖς περιφήμοις τριχαπτοποιείοις τῆς Σιλεσίας κατὰ σχέδια σωζόμενα ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου καὶ ἐκλεχθέντα ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας Φρειδερίκου. Εἰς παρασκευὴν τοῦ πέπλου εἰργάσθησαν ἐπὶ τέσσαρας μῆνας 200 σιλεσιαναὶ ἐργάτιδες.

* * *

Οἱ δύο τάπητες, οὓς προσφέρει ἡ ἑλληνικὴ παροικία Σμύρνης εἰς τὸν διάδοχον καὶ εἰς τὴν ἡγεμονίδα Σοφίαν, ὑφάνθησαν ἐκ μαλλίου αἰγῶν τῆς Ἀγκύρας, εἶνε δὲ παχύτατοι καὶ θαυμασίου χρωματισμοῦ καὶ ἐργασίας· ἕκαστος αὐτῶν ἔχει βάρος 200 ὀκάδων, μῆκος 13 καὶ πλάτος 10 πήχεων.

* * *

Οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν ἐν Τεργέστῃ Ἑλλήνων θὰ ἐπιδώσωσι καλλιτεχνικώτατον καὶ πολυτελὲς λεύκωμα, περιέχον τὴν προσφορὰν τῆς παροικίας, συνδυάζουσαν τὴν φιλανθρωπίαν πρὸς τὴν φιλογένειαν. Ὁ καλλιγράφος Σένσιγ, ὁ ἀντιγράψας ἐπὶ τριῶν φύλλων περγαμηνῆς τὴν ἀφιέρωσιν καὶ τὸ προσφώνημα, φωρᾶται καλλιτέχνης εἰς ἄκρον φιλόκαλος· καὶ ἡ τὸν σύνδεσμον τῶν δύο ἡγεμονικῶν οἴκων παριστῶσα ἀλληγορία τοῦ Λόνζα εἶνε ἐπίσης ἀριστούργημα. Ὁ ζωγράφος συνέπλεξεν ἐναρμονίως ἐπὶ ἑνὸς φύλλου περγαμηνῆς τὴν κλασικὴν πρὸς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τὰ περὶ τοῦ μέλλοντος ὄνειρα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, συναρπάζει δὲ τὸν θεατὴν εἰς ἰδεῶδες ὕψος. Ἐμπρὸς φαίνονται τὰ σύμβολα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, προτομὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, λύρα, περικεφαλαία, ἀρχιτεκτονικὰ ἐρείπια, ἐπ' αὐτῶν δὲ τύποι τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων ἀτενίζοντες μετ' εὐφροσύνης καὶ ἐλπίδος πρὸς τὸν οὐρανόν, ἔνθα ζεῦγος λευκῶν περιστερῶν ἑνοῦται εἰς ἀθῶον φίλημα ὑπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἐκ μέσου νεφῶν ἀνατέλοντος ἡλίου. Ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, ἡ ἐνσάρκωσις τῆς Ἑλλάδος, ἐπιβλέπει εὐμενῶς τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας της σύμπλεγμα. Πρὸς τὰ δεξιὰ φαίνεται ἡ κατάμεστος πλοίων θάλασσα, εἰς τὸ βάθος δ' ὁ ἐν Τεργέστῃ ἑλληνικὸς ναὸς τοῦ Ἅγ. Νικολάου καὶ ἕτερα μνημεῖα. Τὸ ἐκ πεπιεσμένου δέρματος περίβλημα ἔχει πέριξ ἀργυρᾶ κοσμήματα ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ῥυθμοῦ, εἰς δὲ τὸ μέσον ναόν, εἰς οὗ τὰς βαθμίδας κάθηται ἡ ἀλληγορία τῆς ἐλεημοσύνης. Ὑπεράνω φαίνονται ἐκ μίλτου καὶ χρυσοῦ τὰ στέμματα τῶν δύο νυμφίων καὶ ἡ ῥῆσις τοῦ ἑλληνικοῦ οἴκου „Ἰσχύς μου ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ". Δεξιὰ στηρίζει τὰ στέμματα ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ, ἀριστερὰ ἡ ἀλληγορία τῆς Βιομηχανίας. Πᾶσαι αἱ μορφαὶ εἶνε ἀνάγλυφοι ἐξ ἀργύρου, ἐνιαχοῦ δὲ κεχρυσωμέναι.

* * *

Τὸ πρὸς τὸν διάδοχον Κωνσταντῖνον καὶ τὴν ἡγεμονίδα Σοφίαν δῶρον τῶν ἐν Βιέννῃ Ἑλλήνων ἀποτελεῖται ἐκ μικρᾶς ἐβεννίνης τραπέζης μετὰ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν κοσμημάτων. Ἡ τράπεζα ἀνοίγεται δι' ἐπιτηδείου μηχανισμοῦ καὶ ἐν αὐτῇ ὑπάρχει θήκη περιέχουσα ὑδατογραφίας, ἔργα περιφήμων καλλιτεχνῶν, παριστῶσας διάφορα ἀνάκτορα καὶ τοπεῖα συνδεόμενα πρὸς προσφιλεῖς ἀναμνήσεις τῶν σεπτῶν μνηστήρων.

* * *

Ὁ ἐν Λιβόρνῳ κ. Μιχαὴλ Μαυρογορδᾶτος ἀπέστειλλε πρὸς τὸν διάδοχον Κωνσταντῖνον 100 χιλ. φράγκων, ὅπως οἱ τόκοι αὐτῶν διατίθενται κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς πριγκηπίσσης Σοφίας πρὸς ἀποκατάστασιν μιᾶς ὀρφανῆς ἐκ τῶν τροφίμων τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀμαλιείου ὀρφανοτροφείου.

* * *

Οἱ ἐν Λουδίνῳ Ἕλληνες ἀπέστειλον πρὸς τὴν πριγκήπισσαν Σοφίαν ἐπιτραπέζιον συσκευὴν ἐξ ἀργύρου διὰ πεντήκοντα συνδαιτημόνας, αἱ δὲ Ἑλληνίδες ὁλόχρυσον συσκευὴν καλλυντηρίου, ἀμφότερα ἐντὸς περικόμψων ἐρμαρίων ἐκ καρυᾶς.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

Αστρονομία. Νέος πλανήτης ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ μετεωροσκοπείῳ τῆς Νικαίας, ὅστις προστίθεται εἰς τὸ ὁσημέραι πολλαπλασιαζόμενον πλῆθος τῶν ἀστέρων τούτων, οἵτινες δὲν διακρίνονται πλέον δι' ἰδίου ὀνόματος ἀλλὰ δι' ἀριθμῶν, ὑπολογίζονται δὲ εἰς 300 ὡς ἔγγιστα. Τὴν 28 καὶ 29 Ἰανουαρίου ἐγένοντο αἱ δύο πρῶται ἐπὶ τοῦ οὐρανίου τούτου σώματος παρατηρήσεις ὑπὸ τοῦ γάλλου ἀστρονόμου Φεῦ. Ὁ νεὸς πλανήτης κατατάσσεται εἰς τοὺς τοῦ γ' μεγέθους.

* * *

Ἀρχαιολογία. Νέαι ἐν Καρχηδόνι ἀνασκαφαί. Ὁ μαρκήσιος Δεβύγκ περιγράφει ἐν λεπτομερείᾳ τὰς προσφάτους ἐν Καρχηδόνι διερευνήσεις τοῦ κυρίου Δελάτρ καὶ τὰ ἐν αὐταῖς διὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν Ἐπιστήμην ἐπιτευχθέντα σπουδαῖα ἀποτελέσματα. Ἐπὶ τοῦ λόφου Byrsa εὗρεν οὗτος ἀρχαίαν νεκρόπολιν· μεταξὺ τῶν εὑρημάτων τὴν προσοχὴν ἑλκύει ἰδίᾳ τάφος ἐξ ὀγκωδῶν ἀκατεργάστων λίθων ἐκτισμένος καὶ ἐγκλείων δύο ὁροφὰς σωμάτων ἐν οἷς καὶ ἀγγεῖα ποικίλα, ὅπλα, ὀρειχάλκινα κλπ. Ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ εὑρέθησαν τὰ πρῶτα δείγματα τῆς κατὰ τὸν ζ' καὶ η' π. Χ. αἰῶνα τέχνης τῶν Καρχηδονίων. Ἕτεροι τάφοι τοῦ δ' καὶ ε'. π. Χ. αἰῶνος παρέχουσι πλάσματα ἐξ ὀπτοῦ λίθου αἰγυπτιαζούσης κατασκευῆς, ἀγγεῖα φοινικικὰ πολλὴν ἔχοντα τὴν ὁμοιότητα τοῖς ἀρχαιολογικοῖς εὑρήμασι τῆς Κύπρου καὶ Σαρδοῦς. Αἱ εἰκόνες καὶ αἱ φωτογραφίαι αὐτῶν ἐστάλησαν παρὰ τοῦ κ. Δελάτρ τῷ μαρκησίῳ Δεβύγῃ καὶ ὑποβληθεῖσαι τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Παρισίων κατέδειξαν ὅτι ἡ ἀνακαλυφθεῖσα νεκρόπολις ἐν θέσει καλουμένῃ Γαμάρτ, ἣν ὁ τόπος ἰουδαϊκῆς ἀποικίας συγχρόνου τῇ ῥωμαϊκῇ ἐποχῇ. Ἡ σπουδαία αὕτη ἀνακοίνωσις προὐκάλεσε ποικίλας παρατηρήσεις τῶν κ. κ. Περρώ, Παβαισσών, Δέρεμβουρ καὶ Ρενάν, ὧν ὠφεληθήσεται ὁ κ. Δελάτρ διὰ τὰς μελλούσας αὐτοῦ ἀνασκαφάς.

* * *

Διὰ διατάγματος τοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν ὑπουργοῦ συνεκροτήθη συνέδριον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως, οὗ ἔργον ἔσται ἡ μελέτη τῶν ζητημάτων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν προστασίαν τῶν μνημείων ὅσα παρέχουσιν ἀρχαιολογικὸν ἢ καλλιτεχνικὸν διάφορον. Κληθήσεται Συνέδριον τῶν Τεχνῶν καὶ τῆς ἀρχαιολογίας καὶ συνεδριάσει ἐν τῷ ἀνακτόρῳ Τροταδέρο ἔνθα καὶ τὸ μουσεῖον ἐστὶ τῆς συγκριτικῆς γλυπτικῆς.

* * *

Ἡ Παγκόσμιος Ἔκθεσις καὶ ἡ ἀγγλικὴ γνώμη. Ὁ γνωστὸς ἄγγλος δημοσιολόγος Ἰούλιος Πρίο, ἔγραφεν ἐσχάτως ἐν τῇ Pall Mall Gazette, τὰ ἑπόμενα. „Ἡ Ἔκθεσις τοῦ 1889 ἔσται ἡ μᾶλλον κολοσσιαῖα καὶ ἡ περιεργοτάτη, ἐξ ὅσων εἶδέ ποτε ὁ κόσμος. Οἱ γάλλοι ἀρέσκονται εἰς τὰ μεγάλα ἔργα, ἀποδεικνύουσι δὲ ἤδη ὅτι κατέχουσι τὴν ἀπαιτουμένην εἰς ταῦτα ἱκανότητα. Ἡ Ἔκθεσις τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ 1789, παραβαλλομένη πρὸς τὰ οἰκτρὰ σωρεύματα, ἅτινα εἰθίσθημεν νὰ βλέπωμεν ἐν Κέσσιγκτων, παρίστησι θέαμα καταπληκτικοῦ μεγαλείου. Οὔτε μόχθων, οὔτε χρημάτων ἐγένετο φειδώ. Οὐδὲν τὸ εὐτελὲς καὶ ἀπειρόκαλον προσβάλλει τὸ βλέμμα· τὸ καλλιτεχνικὸν αἴσθημα καὶ ἡ φιλοκαλία διαλάμπουσι καὶ ἐν τῷ ἐλαχίστῳ σιδηρῷ ἐλάσματι. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς Ἐκθέσεως θὰ καταδείξῃ τῇ οἰκουμένῃ, ὅτι ἡ Γαλλία εἶνε πάντοτε τὸ φιλοπονώτατον καὶ καλλιτεχνικώτατον τῶν ἐθνῶν καὶ ὅτι ἅπαξ ἀποδοθεῖσα εἰς ἔργον τι, γινώσκει ν' ἀφοσιῶται εἰς αὐτὸ ψυχῇ καὶ σώματι. Ἡ Ἔκθεσις θὰ προσελκύσῃ εἰς Παρισίους τὸ ἥμισυ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν, δικαίως, διότι ἔσται ἡ ὡραιοτάτη τῶν ἐκθέσεων, ἃς εἶδέν ποτε ἡ ὑφήλιος." Ἡ κρίσις αὕτη εἶνε πολύτιμος διὰ τοὺς Γάλλους.

Κολοσσιαῖα ἐκθέματα ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει. Ἐκ τῶν πολλῶν καὶ θαυμαστῶν τῆς Βιομηχανίας προϊόντων, ἅτινα ἐπισύρουσι τὴν ἔκπληξιν τῶν προσελθόντων ἐκ τῶν τεσσάρων τῆς Οἰκουμένης περάτων εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἔκθεσιν, ἄξια ἰδιαζούσης μνείας εἰσὶ καὶ τὰ ἑπόμενα. Εἰς τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως ἐκτίθεται μηχανὴ χιλίων ἵππων δυνάμεως, τῆς ὁποίας ὁ κύλινδρος ζυγίζει μόνος 22 χιλιάδας χιλιόγραμμα, ἡ δὲ λοιπὴ συσκευὴ 20 χιλιάδας χιλιόγραμμα. Ἐν τῷ ἠλεκτρικῷ τμήματι, ἐτοποθετήθη ἠλεκτρικὴ λυχνία, ἧς ἡ ἑστία ἀριθμεῖ 15.000 μικροτέρας λυχνίας. Τὸ τμῆμα τῶν μεταλλευτικῶν καὶ δασονομικῶν προϊόντων ἐπλουτίσθη ὑπὸ ὄγκου δένδρου, ἐκ τῶν κεδροειδῶν, ζυγίζοντος 7 χιλιάδας χιλιόγραμμα καὶ ἔχοντος 4 μέτρων ὕψος. Ἡ διάμετρος τοῦ ὑπερμεγέθους τούτου κορμοῦ εἶνε ἑνὸς μέτρου καὶ 25 ἑκατοστ., ἡ δὲ περιφέρεια 6 μέτρων καὶ 80 ἑκατοστῶν. Εἰδικὰ μέσα μετακομίσεως καὶ βαρυσυλκοὶ καὶ ποικίλαι προφυλάξεις ἐδέησε νὰ γείνωσι διὰ τὴν μεταφορὰν καὶ τοποθέτησιν τοῦ ξυλίνου τούτου ὄγκου. Τὸ τμῆμα τῶν ὁλοκρυστάλλων περιέχει δύο τεραστίου μεγέθους κρυσταλλίνους ὄγκους, τὸν μὲν ἐξ ἀκατεργάστου, τὸν δὲ ἐκ κατειργασμένης ὑέλου· αἱ ὑπερμεγέθεις αὗται ὑέλινοι πλάκες ἔχουσιν ὕψος μὲν 8·20 μέτρων, εὖρος δὲ 4·75· μετεκομίσθησαν δὲ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἐπὶ δύο εἰδικῶν συνδεδεμένων ἀλλήλαις φορτηγῶν ἁμαξῶν, ἐξῃσφαλισμένων δὲ κατὰ πάσης ῥήξεως διὰ συσκευῆς ἐπὶ τούτῳ γενομένης ἐν τῷ ἐτιθέντι αὐτοὺς ἐργοστασίῳ. Τέλος, ὑπερμεγέθης βυτίνη, ἀποσταλεῖσα ὑπὸ βιομηχάνου Δουπερναὶ καλουμένου. Τὸ γιγάντιον τοῦτο βαρέλιον μετηνέχθη συρόμενον ὑπὸ εὐρυτάτης ἁμάξης, εἰς ἣν ἦσαν ἐζευγμένα δώδεκα βοῶν ζεύγη· ἔχει χωρητικότητα 200 χιλιάδων φιαλῶν καὶ βάρος 20 χιλιάδων χιλιόγραμμα. Κοσμεῖται διὰ γλυφῶν, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουσι τὰ σήματα τῶν πρωτίστων τῆς Καμπανίας ἀμπελώνων καὶ ἀλληγορικῆς παραστάσεως, ἐν ᾗ παρίσταται ἡ Καμπανία προσφέρουσα τῇ Ἀγγλίᾳ σταφυλήν. Τὸ τεράστιον τοῦτο ἔκθεμα διῆλθε διὰ τῆς Πύλης Δορέ, τῆς μόνης τῶν Παρισίων Πύλης, ἥτις ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς τὴν πόλιν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ, καὶ μετὰ μυρίων ἀφίκετο καὶ ἐτοποθετήθη δυσχερειῶν. Ἐξ Αὐστρίας μετεκομίσθη κολοσσιαῖον δένδρον ἔχον ἐξ μέτρων περιφέρειαν κατὰ τὴν βάσιν καὶ ὀκτὼ μέτρων μῆκος, ζυγίζον δὲ 14.000 χιλιόγραμμα. Ἐξ Ἰαπωνίας δὲ τὰ περιεργότατα εἴδη τῆς ἰαπωνικῆς χλωρίδος μετηνέχθησαν ὑπὸ εἰδικῶν ἰαπώνων φυτοκόμων, οἵτινες ἐπιστατοῦσι κατὰ τὴν μεταφύτευσιν καὶ τοποθέτησιν αὐτῶν. Πλὴν τῶν κυλιομένων ἑδρῶν καὶ τῶν ἐκ Καΐρου σταλέντων ὄνων μετὰ τῶν ὀνηλατῶν αὐτῶν, ὑπάρχει ἔν τινι τῆς Ἐκθέσεως τμήματι καὶ σιδηρόδρομος μετὰ σταθμῶν καὶ μηχανῶν παντοίων, ἐκτάσεως τριῶν χιλιομέτρων.

* * *

Χρησιμοποίησις τῶν κυνῶν ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ. Ἐν Βερολίνῳ συνεστάθη ἑταιρία ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Juno σκοποῦσα ἀποκλειστικῶς τὴν ἄσκησιν τῶν κυνῶν διὰ τὴν στρατ. ὑπηρεσίαν. Ἄχρι τοῦδε μόνον διὰ τὴν ταχυδρομικὴν καὶ ἀστυνομικὴν ὑπηρεσίαν εἶχον ἀσκηθῆ οἱ κύνες· ἤδη χρησιμοποιηθήσονται εἰς τὸ μετακομίζειν τὰ ἐπιτήδεια εἰς τοὺς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς σταθμοὺς ἐν μέσῳ τῶν μαχῶν καὶ συμπλοκῶν· αἱ τροφαὶ θὰ ἐγκλείωνται ἐντὸς μικρῶν σάκκων ἀναρτωμένων ἀπὸ τοῦ τραχήλου τῶν κυνῶν.

* * *

Ἐφαρμογαὶ τοῦ τηλεφώνου. Αἱ ὑποβρύχιοι τηλεφωνικαὶ συγκοινωνίαι εἶχον κατὰ πολλῶν ἄχρι τοῦδε προσκρούσει κωλυμάτων καὶ δυσχερεστάτη ἀπέβαινεν ἡ πραγμάτωσις αὐτῶν. Ἀγγέλλεται νῦν ἐξ Ἀγγλίας ὅτι μεταξὺ τοῦ Walton-on-the-Naze καὶ τοῦ πλοίου Sounk ὑποβρύχιος γραμμὴ μήκους 15 χιλιομέτρων ἐξαίρετα παρέσχε διὰ τοῦ τηλεφώνου ἀποτελέσματα· οἱ διάλογοι καὶ αἱ ἀνταποκρίσεις γίνονται λίαν εὐχερῶς καὶ ἐν κακοκαιρίᾳ ἔτι.

ΤΟ ΙΩΒΙΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Τὴν 19/31 Αὐγούστου 1889 συνεπληρώθη ἡ πεντηκονταετηρὶς σπουδαίας καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας στενῶς συνδεομένης ἐφευρέσεως, τῆς φωτογραφίας δῆλον ὅτι. Ὁ διάσημος γάλλος ἀστρονόμος Δομίνικος Φραγκῖσκος Ἀραγὼ ἀνεκοίνωσε τὸ πρῶτον εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν τὴν 7 Ἰανουαρίου 1839, ὅτι τοῦ λοιποῦ ἦτο δυνατὸν νὰ παράγωνται διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ φωτὸς ἐντὸς 4—5 λεπτῶν εἰκόνες καὶ μετὰ μαθηματικῆς μάλιστα ἀκριβείας καὶ ἀγνώστου τέως λεπτότητος ἐν τῇ παραστάσει οὐδὲ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν παραλειπομένων. Ἅπας ὁ τύπος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐνδιαφέροντα ἐποιήσατο λόγον περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἀντικειμένου, τὴν δὲ 19 Αὐγούστου τοῦ 1839 πλεῖστοι προσῆλθον εἰς τὴν συνεδρίασιν τῆς Ἀκαδημίας τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἐν ᾗ αὐτὸς ὁ Ἀραγὼ ἀνέπτυξε ἐν λεπτομερείᾳ τὰ κατὰ τὴν ἐφεύρεσιν συμφώνως πρὸς τὰς ἀποκαλύψεις τῶν ἐφευρετῶν Niepce καὶ Daguerre.

Ὁ Ἰωσὴφ Νικηφόρος Niepce, πρῴην ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ ἐν τῷ γαλλικῷ στρατῷ, εἶτα ἰδιώτης (γεννηθεὶς τὴν 7 Μαρτίου 1765 ἐν Châlon sur Saône, ἀποβιώσας τὴν 3 Ἰουλίου 1833 ἐν Gran) ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τοῦ Daguerre ἐν τῇ ἀνακαλύψει τῆς ἡλιογραφίας διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἀσφάλτου καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ κύριος ταύτης ἐφευρέτης. Μεμονωμένος καὶ μακρὰν διατελῶν τοῦ λογίου κόσμου καὶ παραδεδομένος εἰς ἐπιστημονικὰς μελέτας ἔζη ὁ Niepce ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει χρῆσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιούμενος ὀργάνων ἀτελῶν καὶ στοιχειωδεστάτων καὶ χημικῶν ὑλῶν ἀμφιβόλου γνησιότητος· αἱ πολλαὶ καὶ ἐπανειλημμέναι ἀποτυχίαι, ἃς ὑπέστη δὲν ἀπεθάρρυναν αὐτόν, κατώρθου δὲ ὁσημέραι νὰ ὑπερπηδᾷ νέας δυσχερείας· ἀλλ' ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ ἀφιλοκέρδεια αὐτοῦ δὲν τῷ ἐπέτρεπον ν' ἀποκαλύψῃ ἡμιτελῆ τὴν ἐφεύρεσιν αὐτοῦ. Ὅθεν ἐξηκολούθει ἀνενδότως ἐργαζόμενος καὶ μεθ' ὑπομονῆς ἐκτάτου, ἕως οὗ ἡ θλῖψις καὶ ἡ ἀθυμία ἐπὶ τῇ μὴ εὐδοκιμήσει τῆς ἐφευρέσεως αὐτοῦ κατέστρεψαν τὴν ὑγείαν του καὶ αἰφνίδιος θάνατος ἔθηκε τέρμα εἰς τὴν ἀδιάκοπον ἐνέργειαν τοῦ καὶ στερήσεις ἔτι δοκιμάσαντος μεγαλονόου τούτου ἀνδρός, ὅστις δὲν ἐπέπρωτο νὰ δρέψῃ τοὺς καρποὺς τῆς εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπιπονωτάτης αὐτοῦ ἐργασίας.

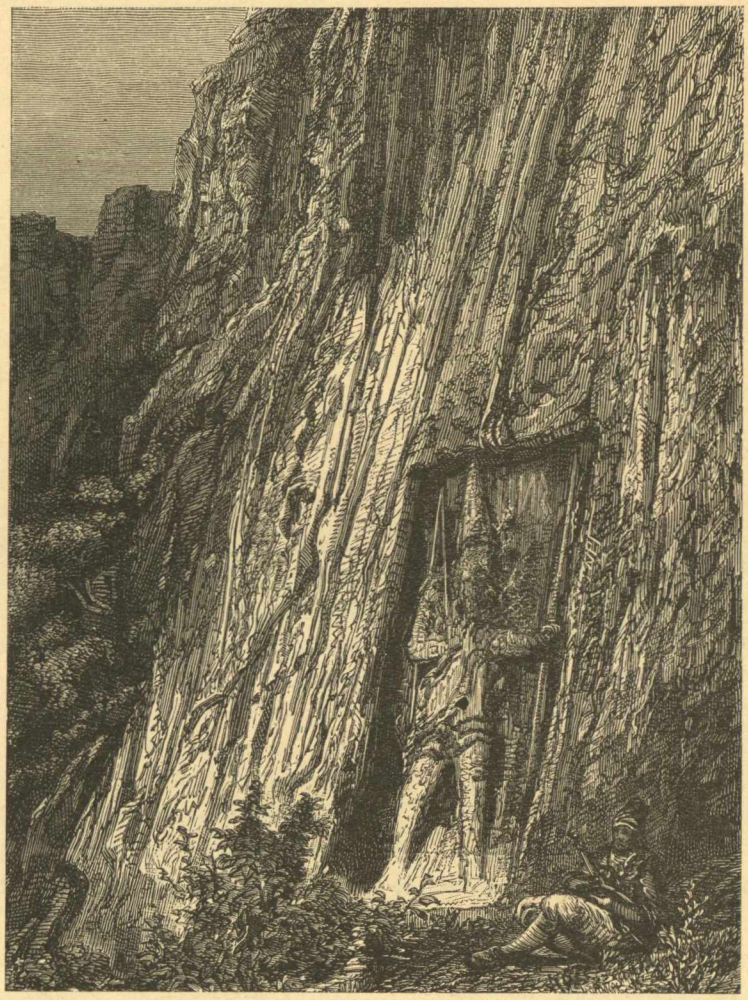

Ὁ Λουδοβῖκος Ἰάκωβος Monde Daguerre (γεννηθεὶς τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1787 ἐν Corneilles ἐπαρχίᾳ τοῦ διαμερίσματος Seine et Oise καὶ ἀποθανὼν τὴν 10 Ἰουλίου 1851 ἐν Bry sur Marne), ζωγράφος εὐδοκίμως καλλιεργῶν τὴν σκηνογραφίαν, ἐφεῦρε κατὰ τὸ ἔτος 1829 τὸ διόραμα, ἐφ' ᾧ καὶ ἀπενεμήθη αὐτῷ ὁ σταυρὸς τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Βραδύτερον ἐπεδίωξε καὶ αὐτὸς ἐφ' ἱκανὰ ἔτη ἐν ἀγνοίᾳ διατελῶν τῶν ἐρευνῶν τοῦ Niepce τὸν αὐτὸν καὶ ἐκεῖνος σκοπόν, τῷ δὲ 1829 συνεταιρίσθη μετ' αὐτοῦ πρὸς κοινὴν ἐπὶ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης συνεργασίαν. Πρὸ τοῦ συνεταιρισμοῦ αὐτῶν ὁ Daguerre ὑπῆρξεν ἐν ταῖς ἀποπείραις αὐτοῦ ἀτυχέστερος τοῦ Niepce, οὗτινος καὶ ἠσπάσατο ἐνθουσιωδῶς τὰς ἰδέας καὶ προέβη εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτῶν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Niepce συνεβλήθη μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ παρέλαβεν ἅπαν τὸ ὑλικὸν τῶν πειραμάτων του· μετὰ πέντε δὲ καὶ ἥμισυ ἔτη, τὴν 1 Δεκεμβρίου 1837, κατώρθωσεν ὁ Daguerre νὰ παραγάγῃ εἰκόνας διὰ τοῦ ἀτμοῦ τοῦ ὑδραργύρου, τῷ δὲ 1839 τοσαύτας ἐπήνεγκεν εἰς τὴν μέθοδον αὐτοῦ βελτιώσεις, ὥστε οἱ κόποι αὐτοῦ ὑπὸ πλήρους ἐστέφθησαν ἐπιτυχίας. Ἡ γαλλικὴ βουλὴ ἐψήφισε διὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς μεθόδου ταύτης εἰς αὐτὸν μὲν ἐτησίαν σύνταξιν 6000 φρ., 4000 δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Niepce.

Ἡ 19 Αὐγούστου λοιπόν, ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ μεγάλη ἐφεύρεσις ἐκοινοποιήθη ἐν συνεδρίᾳ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας, δικαίως θεωρεῖται ὡς γενέθλιος αὐτῆς ἡμέρα.

ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΣΩΣΤΡΙΔΟΣ.

(Μετὰ εἰκόνος.)

Ἐν τοῖς ἀπωτάτοις περιχώροις τῆς Σμύρνης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εὑρίσκεται κατά τινα ἐκ τραχέων ἀπορρώγων περιστοιχουμένην κοιλάδα ἐν μέσῳ ἀγρίας, ὀρφνῆς καὶ χαραδρῶν πλήρους χώρας ἐπὶ βραχώδους τείχους κειμένου πρὸς Δυσμὰς τὸ μνημεῖον τοῦ αἰγυπτίου βασιλέως Σεσώστριδος, ὅστις δέκα καὶ πέντε πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδας μετήγαγε κατὰ τὰ μέρη ταῦτα τὸν πολιτισμόν. Ὁ Σέσωστρις εἶνε ἔν τινι κοιλώματι τοῦ βράχου γεγλυμμένος καὶ παρίσταται εὐκρινῶς ὑπὸ τὸ σχῆμα τοξευτοῦ ἀπαράλλακτον ὡς καὶ τὸ ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς Νινεΰι ἀνευρεθὲν ἀνάγλυφον. Τὸ παρὰ τὴν Σμύρνην ἀνάγλυφον ἔχει μῆκος 2·5 μέτρων. Τὸ φρύγιον κάλυμμα, τὸ πρόμηκες πρόσωπον, ἡ ἀσιατικὴ πανοπλία καὶ μέγα τόξον, ὅπερ κρατεῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός, ἐνῷ διὰ τῆς δεξιᾶς ἐξάγει βέλος ἐκ τῆς φαρέτρας, πάντα ταῦτα πλήρη παρέχουσιν εἰς τὸ μνημεῖον τὸν ἀσιατικὸν τύπον. Ὅτε ὁ μέγας ἱστοριογράφος Ἡρόδοτος κατὰ τὸ 462 π. Χ. περιηγούμενος τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐπεσκέφθη τὸ μνημεῖον τοῦτο, εὗρεν ἐπὶ τοῦ στήθους ἐγκαρσίως ἐπιγραφήν, τῆς ὁποίας οὐδ' ἐλάχιστον ἴχνος νῦν σώζεται. Ἐν τῇ ἱστορικῇ σειρᾷ τῶν αἰγυπτίων βασιλέων δύο μνημονεύονται Σεσώστριδες, πατὴρ καὶ υἱός· ἀμφότεροι ὑπῆρξαν μεγάλοι κατακτηταὶ μεγάλας ἐπιχειρήσαντες εἰς Μικρὰν Ἀσίαν ἐκστρατείας καὶ μυθικὰς περὶ αὐτῶν καταλιπόντες παραδόσεις διὰ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν, ἅτινα συγχέονται πρὸς ἄλληλα.

Ὑπεύθυνος Συντάκτης· Λουδοβίκος Βέρνερ. Διευθυντὴς καὶ ἐκδότης· Κ. Γ. Κωνσταντινίδης. Τύποις· Φρειδερίκου Γιάσπερ.